ΕΠΙ
ΧΕΙΡ
Η
ΜΑΤΙ
ΚΟ
ΤΗ
ΤΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

2011-2012

ΜΟΝΑΔΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΜΚΕ)
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΕΣΠΑ 2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από Εθνικούς Πόρους

Εισαγωγή στην Επιχειρηματικότητα

▶	1
	2
Σκοπός του κεφαλαίου	3
Προσδοκώμενα αποτελέσματα	
Έννοιες – κλειδιά	4
1.1 Επιχειρηματικότητα: Έννοια και χαρακτηριστικά	5
1.2 Είδη και μορφές επιχειρηματικότητας	6
1.3 Παράγοντες που προσδιορίζουν την επιχειρηματικότητα	
1.4 Επιχειρηματικότητα και επιχειρήσεις	7
1.5 Επιχειρηματικότητα και καινοτομία	
1.6 Σημασία και Επιπτώσεις της Επιχειρηματικότητας	8
	9
Σύνοψη	10
Βιβλιογραφία	
Παράρτημα	11
Γλωσσάρι	
	12
	13

Συγγραφείς κεφαλαίου

Γεώργιος Κορρές, Αν. Καθηγητής, Τμήμα Γεωγραφίας
Παναγιώτα Μανώλη, Λέκτορας, Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών

► *Σκοπός του κεφαλαίου*

Βασικός στόχος του κεφαλαίου αυτού είναι η εισαγωγή στα βασικά θέματα που αφορούν την επιχειρηματικότητα. Πιο συγκεκριμένα, στο κεφάλαιο αυτό θα προσπαθήσουμε να δώσουμε μια σύντομη εικόνα για την έννοια, τα βασικά στοιχεία της επιχειρηματικότητας και τις κυριότερες δραστηριότητες της επιχείρησης, καθώς επίσης να αναπτύξουμε τα διάφορα είδη-μορφές της επιχείρησης. Περαιτέρω θα εξετάσουμε, τους βασικούς άξονες που διαμορφώνουν την πορεία και την ανάπτυξη της επιχείρησης, όπως τα αποτελέσματα και τις κοινωνικό-οικονομικές επιπτώσεις της επιχειρηματικότητας και των επιχειρήσεων.

► *Προσδοκώμενα αποτελέσματα*

Μετά το τέλος του κεφαλαίου αυτού θα έχετε τη δυνατότητα να:

- Κατανοήσετε τα βασικά σημεία, χαρακτηριστικά και στόχους για την ανάπτυξη της επιχείρησης
- Γνωρίσετε το πλαίσιο δράσης της επιχειρηματικότητας
- Κατανοήσετε τις διάφορες μορφές των επιχειρήσεων
- Γνωρίσετε τα βασικά θέματα αποτελεσματικότητας της επιχείρησης
- Κατανοήσετε την θεωρία και σημασία της επιχειρηματικότητας
- Κατανοήσετε την σημασία των επιχειρήσεων
- Γνωρίσετε το πλαίσιο δράσης της επιχειρηματικότητας και των επιχειρήσεων
- Κατανοήσετε την έννοια και τη διαδικασία της καινοτομίας

► *Έννοιες-κλειδιά*

- Επιχειρηματικότητα
- Επιχειρηματίας
- Επιχειρήσεις
- Επιχειρηματικό Κέρδος
- Αποτελεσματικότητα
- Οικονομική Ανάπτυξη
- Μορφές Επιχειρήσεων
- Μεγιστοποίηση Κέρδους
- Ανάπτυξη
- Καινοτομία

1.1 ► *Επιχειρηματικότητα: Έννοια και χαρακτηριστικά*

► Έννοια και Ορισμός της Επιχείρησης

Ο όρος επιχειρηματικότητα προέρχεται από το «επιχειρώ», δηλαδή κάνω κάτι καινούριο, δημιουργώ-καινοτομώ, όμως χωρίς βεβαιότητα για το τελικό αποτέλεσμα της προσπάθειας, που αποσκοπεί συνήθως στην δημιουργία με στόχο το κέρδος. Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, επιχείρηση (enterprise είτε firm) θεωρείται ένας ανεξάρτητος οικονομικός οργανισμός που έχει στη διάθεση του κινητή και ακίνητη περιουσία με αντικειμενικό σκοπό συνήθως, τη μεγιστοποίηση του κέρδους. Επομένως, επιχείρηση είναι μια αυτοτελής οικονομική μονάδα η οποία συνδυάζει τους συντελεστές παραγωγής (φύση, εργασία, κεφάλαιο) με διαφορετικούς τρόπους, με τελικό στόχο την παραγωγή και διάθεση αγαθών και υπηρεσιών στην εγχώρια και διεθνή αγορά, διατρέχοντας μικρό ή μεγάλο κίνδυνο κατά τη διεξαγωγή των εργασιών της για την επίτευξη του κέρδους.

Βασικό στοιχείο της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της επιχειρηματικότητας είναι το κέρδος. Μπορούμε να διακρίνουμε τις ακόλουθες κυριότερες κατηγορίες του κέρδους:

- (α) Το *Επιχειρηματικό Κέρδος* πού προκύπτει εάν αφαιρέσουμε από τα έσοδα της επιχείρησης μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου (συνήθως έτος) τα έξοδα στα οποία περιλαμβάνονται μονάχα οι τόκοι του ξένου κεφαλαίου και
- (β) Το *Καθαρό Κέρδος* του επιχειρηματία είναι το κέρδος πού προκύπτει εάν αφαιρέσουμε από τα έσοδα της επιχείρησης τα έξοδα πού περιλαμβάνονται οι τόκοι του ίδιου και του ξένου κεφαλαίου.
- (γ).Το *Επιχειρηματικό Κέρδος* διακρίνεται από λογιστική άποψη σε ακαθάριστο κέρδος, σε καθαρό κέρδος, σε μικτό κέρδος, σε κέρδος προ φόρων, σε κέρδος μετά φόρων, κλπ.
- (δ). Επίσης μπορούμε να διακρίνουμε ότι το κέρδος διακρίνεται σε *Πραγματικό Κέρδος* και σε *Πλασματικό Κέρδος*. Τα Πραγματικά Κέρδη είναι τα κέρδη πού δημιουργούν ουσιαστική αύξηση της περιουσίας της επιχείρησης. Τα Πραγματικά Κέρδη μπορούν επίσης να διακρίνονται σε Οργανικά Κέρδη, πού είναι τα κέρδη πού προέρχονται από την κύρια δράση της επιχείρησης και σε Ανόργανα Κέρδη, πού είναι τα κέρδη πού προέρχονται από άλλες δραστηριότητες της επιχείρησης διαφορετικές από το κύριο αντικείμενο της επιχείρησης. Τέλος τα *Πλασματικά Κέρδη* είναι τα κέρδη πού δημιουργούν αριθμητική και όχι ουσιαστική αύξηση της περιουσίας της επιχείρησης. Τα κέρδη αυτά μπορούν να προέρχονται είτε από υπερεκτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού είτε από υποεκτίμηση των στοιχείων του παθητικού.

► Η Έννοια του Επιχειρηματία

Ο επιχειρηματίας (entrepreneur) είναι εκείνος που γνωρίζει και μπορεί να υλοποιεί μια συγκεκριμένη ιδέα. Συνήθως, οι καινούργιες ιδέες, όσον αφορά τις παραγωγικές διαδικασίες ή νέα προϊόντα, ανακαλύπτονται από επιστήμονες, συνήθως μετά από μια επίμονη και μακροχρόνια διαδικασία. Ο επιχειρηματίας, έχει όμως την ιδιαίτερη ικανότητα να χρησιμοποιήσει την ιδέα κατά τρόπο που να αποφέρει σημαντικό οικονομικό όφελος. Σύμφωνα με τον Joseph Schumpeter, επιχειρηματίας εκείνος ο οποίος δημιουργεί και «καινοτομεί» ριζοσπαστικά. Η επιχειρηματικότητα θεωρείται από τους βασικούς συντελεστές παραγωγής και ο επιχειρηματίας αποτελεί μέρος των ανθρωπίνων πόρων που χρησιμοποιεί μια ιδιωτική επιχείρηση για την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών.

Περιγράφοντας την επιχειρηματικότητα μέσω των δραστηριοτήτων του επιχειρηματία που την υλοποιεί θα περιγράφαμε τα ακόλουθα βασικά βήματα που υιοθετεί ο επιχειρηματίας:

- (α) Παίρνει αποφάσεις και αναλαμβάνει κινδύνους που πηγάζουν από την αβεβαιότητα που χαρακτηρίζει την πραγματική οικονομική ζωή.
- (β) Οργανώνει κατά τον άριστο τρόπο τους συντελεστές της παραγωγής και τους συντονίζει, ώστε να επιτευχθεί το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα.
- (γ) Χρησιμοποιεί τις καινοτομίες και μιμείται δημιουργικά κάθε πρωτοποριακή επιχειρηματική πρωτοβουλία.
- (δ) Διαβλέπει, αναγνωρίζει και αξιοποιεί ευκαιρίες κέρδους που δημιουργούνται στην αγορά η οποία συνήθως λειτουργεί με ατέλειες. Εξ άλλου στην οικονομική ζωή, όπως εμπειρικά αποδεικνύεται, δημιουργούνται ανισορροπίες τιμών και ποσοτήτων των αγαθών και των παραγωγικών συντελεστών, μέσα από τις οποίες απορρέουν περιπτώσεις κέρδους.
- (ε) Η επιχειρηματικότητα μπορεί να ασκηθεί συνδυάζοντας όλες τις άνω δραστηριότητες.

►► *Παράδειγμα 1.1*

Ένα παράδειγμα επιχειρηματικότητας, επιχειρηματία και επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι ο γιατρός της υγιεινής διατροφής John Kellogg που ανέπτυξε το 1904 και εισήγαγε ως βασική διατροφή (στο πρόγευμα) την τεχνική των αποξηραμένων δημητριακών. Με την ιδέα-καινοτομικότητα του ο John Kellogg, καθώς επίσης την δημιουργικότητα και την οργάνωση κατόρθωσε να πείσει τους καταναλωτές για την ωφελιμότητα του προϊόντος και του καινούργιου τρόπου διατροφής. Ως αποτέλεσμα ήταν να αναπτυχθεί ένα ιδιαίτερα σημαντικός κλάδος τροφίμων (δημητριακών) και επίσης μέσω του ανταγωνισμού στις αναπτυγμένες και στις αναπτυσσόμενες χώρες να μειωθούν οι τιμές των δημητριακών και τέλος να βελτιώσει την υγεία και την διατροφή των ατόμων

►► *Παράδειγμα 1.2*

Ένα άλλο παράδειγμα επιχειρηματικότητας που μπορεί να αναφερθεί είναι από τον Henry Ford που διέγνωσε τις δυνατότητες μαζικής παραγωγής ενός τύπου αυτοκινήτου την χρονική περίοδο 1907-1913 που σχεδίασε και εισήγαγε ένα νέο τρόπο οργάνωσης παραγωγής, δηλαδή την «κινούμενη» γραμμή συναρμολόγησης με την οποία μειώθηκε πολύ το κόστος παραγωγής και η τιμή πώλησης των αυτοκινήτων.

► Έννοια και Χαρακτηριστικά της Επιχειρηματικότητας

Ο επιχειρηματίας συνήθως επιδιώκει αρχικά το ατομικό του συμφέρον και οι δραστηριότητές του μπορούν μόνο να αναπτυχθούν μέσα σ' ένα σύστημα αγοράς είτε μιας οικονομίας. Επίσης, σημαντική είναι και η συμβολή του στο κοινωνικό συμφέρον.

Η επιχειρηματικότητα είναι μια έννοια με ιδιαίτερα ευρύ περιεχόμενο. Στην οικονομική θεωρία, η επιχειρηματικότητα θεωρείται ως ένας από τους βασικούς συντελεστές παραγωγής, όπως για παράδειγμα η εργασία, το έδαφος-πρώτες ύλες και το κεφάλαιο. Η ανάπτυξη των επιχειρηματιών δεν είναι ανεξάρτητη από το κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον. Η ενθάρρυνση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του πολιτισμού μιας χώρας.

Για την οργάνωση της παραγωγής, σημαντικό ρόλο παίζει η οργάνωση και διαχείριση των βασικών συντελεστών παραγωγής. Η επιχειρηματική δραστηριότητα

έχει σκοπό να ενώσει αρμονικά τους υπόλοιπους συντελεστές παραγωγής για την παραγωγική δραστηριότητα, έτσι ώστε να πετύχει ποιοτικό προϊόν, χαμηλού κόστους με προοπτικές υψηλού κέρδους.

Στις επιχειρηματικές δραστηριότητες και στις επιχειρήσεις, τις υπηρεσίες διοίκησης αποτελούν πρόσωπα με κάποια ιεραρχία, που έχουν δικαιοδοσία και ευθύνη για την λήψη αποφάσεων και εκδόσεων εντολών μέσα σε ορισμένα πλαίσια. Είναι προφανές ότι για να έχει κάποιος δικαιοδοσία και ευθύνη, είναι αναγκαίο να έχει και πρωτοβουλία δράσεως μέσα στα όρια της δικαιοδοσίας του.

Μεταξύ των βασικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και αρμοδιοτήτων σε μια επιχείρηση:

- (α) Να προβλέπει και να προγραμματίζει (Planning)
- (β) Να οργανώνει (Organizing)
- (γ) Να επικοινωνεί, να δίνει εντολές και να συντονίζει τις δράσεις (Leading)
- (δ) Να ελέγχει και αξιολογεί (Controlling)

1.2 ► *Είδη και μορφές Επιχειρηματικότητας*

Σε όλες τις μορφές και τα είδη των επιχειρήσεων έχει κατά καιρούς αναπτυχθεί η επιχειρηματικότητα. Στο Διάγραμμα 1 παρουσιάζονται οι βασικές μορφές και τα είδη επιχειρηματικότητας. Τα βασικότερα είδη της επιχειρηματικότητας είναι:

- (α). *Μικτή επιχειρηματικότητα*. Με την μικτή επιχειρηματικότητα των εργαζομένων εννοούμε ότι ο επιχειρηματίας αναλαμβάνει δραστηριότητες οι οποίες θα μπορούσαν κάλλιστα να διεκπεραιωθούν από μισθωτούς υπαλλήλους ή εργάτες, χωρίς να μειωθεί η συνολική παραγωγικότητα της επιχείρησης. Η μικτή επιχειρηματικότητα διακρίνεται σε επιχειρηματικότητα εργαζομένων και σε επιχειρηματικότητα κεφαλαιούχων.
- (β). *Εσωτερική επιχειρηματικότητα ή ενδοεπιχειρηματικότητα* (intrapreneurship). Πρόκειται για επιχειρηματικότητα την οποία μπορεί να ασκήσει ένα διοικητικό στέλεχος της επιχείρησης που χρησιμοποιεί πρωτοποριακές μεθόδους προσέγγισης των υφισταμένων του προκειμένου να τους εμπνεύσει να αυξήσουν το ενδιαφέρον τους για την επιχείρηση, ή και από στέλεχος που προτείνει στην διοίκηση διάφορες καινοτομίες για την βελτίωση του προϊόντος ή υπηρεσίας, κ.λπ.
- (γ). *Αμιγής επιχειρηματικότητα*. Την αμιγή επιχειρηματικότητα αποτελούν εκείνες οι δραστηριότητες που δεν μπορούν εξ' ίσου αποτελεσματικά με τον επιχειρηματία να πραγματοποιηθούν από μισθωτούς υπαλλήλους ή αποκλειστικά από άλλους φορείς.
- (δ). *Κοινωνική Επιχειρηματικότητα*. Η κοινωνία μετασχηματίζεται συνεχώς, μεταβάλλοντας τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτισμικές συνθήκες. Στις εκάστοτε μεταβαλλόμενες συνθήκες θα πρέπει βέβαια να προσαρμόζεται και η επιχειρηματική δραστηριότητα. Η επιχειρηματική δραστηριότητα πού στοχεύει ιδιαίτερα στο να εξυπηρετήσει και να καλύψει κάποιες κοινωνικές και ανθρωπιστικές ανάγκες καλείται κοινωνική επιχειρηματικότητα. Η κοινωνική επιχειρηματικότητα εάν λειτουργήσει δημιουργικά και εφαρμοσθεί αποτελεσματικά μπορεί να επιτύχει τους στόχους της, όπως έχουμε για παράδειγμα διάφορες επιχειρηματικές ενέργειες για φιλανθρωπικούς σκοπούς (UNICEF, UNESCO, κ.λπ).
- (ε). *Συνεργατική Επιχειρηματικότητα*. Ο συνεργατισμός είναι μια οικονομική προσπάθεια που βασίζεται σε κάποιο δεδομένο σύνολο πεποιθήσεων, αρχών, κατευθύνσεων και τρόπων ενέργειας, που αποβλέπει διαμέσου της συνεργασίας μιας ομάδας ατόμων στην επιτυχία κάποιου σκοπού. Η ανάπτυξη της συνεργατικής επιχειρηματικότητας αποσκοπεί κυρίως στα οφέλη των συνεταιρισμένων ατόμων και εφαρμόζεται κατά κύριο λόγο σε ειδικούς οικονομικούς τομείς και κλάδους παραγωγής (όπως π.χ. γεωργικοί, κτηνοτροφικοί συνεταιρισμοί).

(στ). *Κρατική Επιχειρηματικότητα*. Κατά την εφαρμογή και την υλοποίηση των σχεδίων της κρατικής πολιτικής υπήρξε η άποψη ότι η επιχειρηματικότητα θα μπορέσει να βοηθήσει στην εφαρμογή των κρατικών σχεδίων και των συναφών πολιτικών. Παρατηρήθηκε μια ιδιαίτερα μεγάλη ανάπτυξη κατά διάφορα χρονικά διαστήματα του σχεδιασμού και της εφαρμογής της επιχειρηματικότητας στις διάφορες δημόσιες επιχειρήσεις. Η εφαρμογή της επιχειρηματικότητας στις δημόσιες επιχειρήσεις, είναι εκείνη πού καλείται κρατική επιχειρηματικότητα και που στοχεύει στην υλοποίηση νέων αποτελεσματικών μεθόδων και καινοτομικών ιδεών πού θα μπορέσουν να βοηθήσουν στην αναβάθμιση της οικονομίας και στην βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.

►**Διάγραμμα 1.1:** Μορφές Επιχειρήσεων & Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων

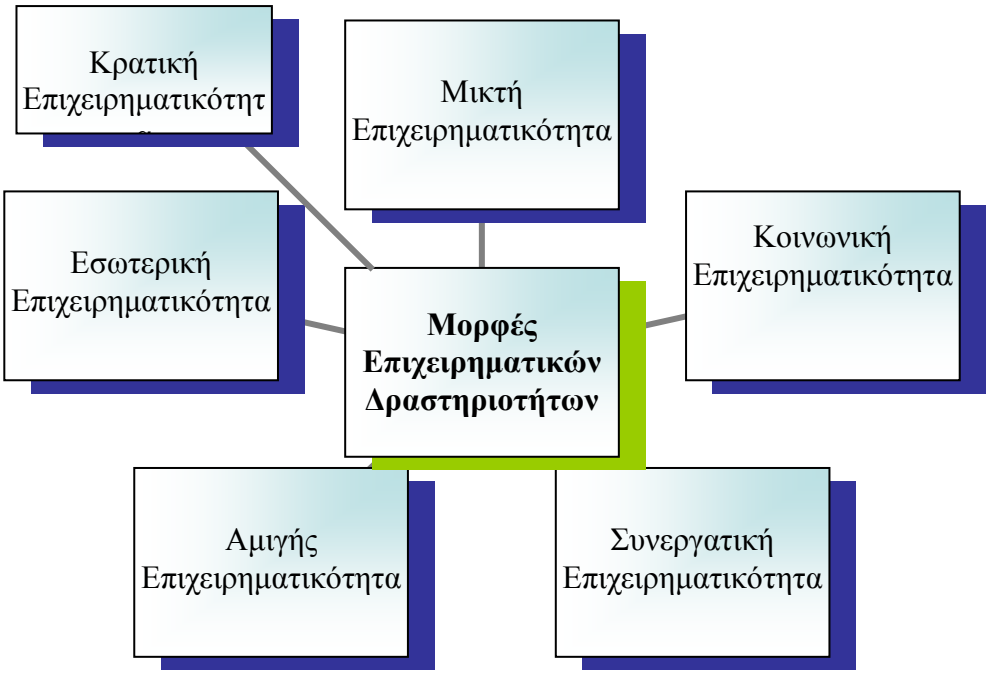

1.3 ► *Παράγοντες που προσδιορίζουν την Επιχειρηματικότητα*

Η οικονομική ανάπτυξη και η επιχειρηματικότητα είναι στην ουσία δυο πόλοι που ο ένας τροφοδοτεί τον άλλον. Για να έχουμε οικονομική ανάπτυξη προϋποτίθεται κυρίως η ύπαρξη της επιχειρηματικότητας. Η συνολική επιχειρηματική άνθηση δημιουργεί το αναπτυξιακό κλίμα, το οποίο με την σειρά του εξασφαλίζει τις υποδομές για την ευόδωση της επιχειρηματικότητας. Από το άλλο μέρος, με την ανάπτυξη καθιερώνεται ένα πλαίσιο κανόνων της αγοράς που επιτρέπουν την διαμόρφωση κατάλληλου θεσμικού πλαισίου και κουλτούρας για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Η οικονομική ανάπτυξη και η επιχειρηματικότητα είναι δύο αντίστροφοι τροφοδοτούμενοι πόλοι, οι οποίοι έχουν την ανάγκη από την λειτουργία πολλών παραγόντων, όπως για παράδειγμα:

- Ευνοϊκό θεσμικό πλαίσιο με αναπτυξιακό χαρακτήρα
- Σταθερό φορολογικό σύστημα

- Ύπαρξη βασικών υποδομών, όπως για παράδειγμα, κατάλληλο τηλεπικοινωνιακό, τραπεζικό, και οδικό δίκτυο
- Απλούστευση όλων των σχετικών γραφειοκρατικών διαδικασιών
- Υγιή κεφαλαιαγορά
- Εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό
- Ανάπτυξη συστήματος κατάρτισης για την δια βίου εκπαίδευση και μετεκπαίδευση των εργαζομένων
- Σταθερό πολιτικό κλίμα και οικονομική σταθερότητα
- Αξιοποίηση φυσικού πλούτου σε συνδυασμό με την προστασία του περιβάλλοντος.
- Επαρκή πληροφόρηση, ενίσχυση και ενημέρωση επιχειρηματικών δυνατοτήτων

Το κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον είναι ένας από τους βασικότερους παράγοντες πού επηρεάζουν την επιχειρηματικότητα, εκτός φυσικά από τους ατομικούς παράγοντες του κάθε επιχειρηματία (όπως για παράδειγμα η ικανότητα και η δημιουργικότητα). Το κοινωνικό-οικονομικό περιβάλλον αυτό επιδρά διαμέσου των ακολούθων βασικών παραγόντων:

- Η εκπαιδευτική πολιτική και πιο συγκεκριμένα ο επαγγελματικός προσανατολισμός και η κατάρτιση των εργαζομένων διευρύνουν τις επιχειρηματικές δυνατότητες.
- Το νομοθετικό πλαίσιο (δηλαδή οι νόμοι και οι διατάξεις) είναι ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας πού προσδιορίζει γενικά το πεδίο δράσης της επιχείρησης.
- Η βασική κρατική υποδομή και η αποτελεσματική λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών είναι ενισχυτικοί παράγοντες της επιχειρηματικότητας.
- Το οικονομικό περιβάλλον που άμεσα σχετίζεται με την ίδρυση και ανάπτυξη της επιχείρησης (όπως για παράδειγμα, οι επιδοτήσεις, χρηματοδοτήσεις και φορολόγηση) που επηρεάζουν την επιχειρηματικότητα.
- Το κοινωνικό περιβάλλον και η σχετική κρατική πολιτική επενεργούν ως καλοί δέκτες και ενισχυτές (όπως για παράδειγμα, διαμέσου των διαφόρων θεμάτων υγείας και ασφάλειας) της επιχειρηματικότητας.
- Το θεσμικό περιβάλλον (όπως για παράδειγμα, η νοοτροπία, η κουλτούρα, το πολιτιστικό επίπεδο, οι δοξασίες, η θρησκεία, και τα έθιμα) που προσδιορίζουν την στάση της κοινωνίας απέναντι στην επιχειρηματικότητα και τον επιχειρηματία.

► Στόχοι της Επιχειρηματικής Δραστηριότητας

Στις επιχειρήσεις η προσπάθεια για τη μεγιστοποίηση του κέρδους και η ελαχιστοποίηση του κόστους είναι φανερή και προγραμματισμένη, με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της κάθε επιχείρησης. Οι επιχειρήσεις επιδιώκουν το μέγιστο κέρδος και οι αποφάσεις τους βασίζονται σε αυτή την επιδίωξη. Οι βασικοί στόχοι των επιχειρήσεων μπορούν να διακριθούν σε βραχυχρόνιους και μακροχρόνιους. Οι βασικότεροι βραχυχρόνιοι στόχοι είναι:

- η συνεχής και απρόσκοπτη λειτουργία της παραγωγικής διαδικασίας
- η έγκυρη εξόφληση ληξιπρόθεσμων και βραχυχρόνιων υποχρεώσεων
- η έγκυρη διάθεση των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών
- η κάλυψη εξόδων παραγωγής και γενικών εξόδων
- η ορθολογική οργάνωση της εργασίας και του εξοπλισμού

Οι βασικότεροι μακροχρόνιοι στόχοι των επιχειρήσεων είναι:

- μεγιστοποίηση των αναμενόμενων κερδών
- μεγιστοποίηση των πωλήσεων και επέκταση σε νέες αγορές
- ελαχιστοποίηση του κόστους

- ελαχιστοποίηση γενικών και ειδικών εξόδων
- μεγιστοποίηση επενδύσεων και περιουσιακών στοιχείων (επέκταση των εγκαταστάσεων και μηχανολογικού εξοπλισμού
- μεγιστοποίηση του μεριδίου της αγοράς

►**Διάγραμμα 1.2:** Στόχοι & Επιπτώσεις της Επιχειρηματικής Δραστηριότητας

►►Άσκηση Αυτοαξιολόγησης 1.1

Ποιες από τις επόμενες προτάσεις είναι σωστές;

- (α). Μεταξύ των βασικών στόχων της επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι και η συνεχής λειτουργία της παραγωγικής δραστηριότητας
- (β). Μεταξύ των βασικών στόχων της επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι και η εξόφληση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων της επιχείρησης
- (γ). Μεταξύ των βασικών στόχων της επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι και η μεγιστοποίηση των πωλήσεων και η ανάπτυξη νέων αγορών
- (δ). Μεταξύ των βασικών στόχων της επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι και η μεγιστοποίηση του μεριδίου αγοράς και των κερδών της επιχείρησης.
- (ε). Κανένα από τα ανωτέρω
- (ζ). Όλα τα ανωτέρω

* Την απάντηση θα βρείτε στο παράρτημα στο τέλος του κεφαλαίου

1.4 ► *Επιχειρηματικότητα και Επιχειρήσεις*

► Εννοιολογική προσέγγιση της επιχείρησης

Βασικό εργαλείο της ελεύθερης οικονομίας είναι η επιχείρηση, δηλαδή μια μονάδα οικονομικής δραστηριοποίησης που παράγει αγαθά ή υπηρεσίες. Η έννοια της επιχειρηματικότητας είναι συνυφασμένη με αυτή του επιχειρηματία (άτομο) και με αυτή της επιχείρησης (νομικό πρόσωπο). Σύμφωνα με τον J. Schumpeter (1943) ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού έχει, την ικανότητα να δημιουργήσει μια νέα παραγωγική μέθοδο ή ένα νέα αγαθό και υπηρεσία, να μεταβάλλει ή να αναθεωρήσει την διαδικασία παραγωγής. Αυτό απαιτεί την ύπαρξη ιδιαίτερων ποιοτικών χαρακτηριστικών στα άτομα, όπως εμπιστοσύνη στον εαυτό τους, δυνατότητα και διάθεση ανάληψης κινδύνου και ένα αίσθημα προσωπικής δέσμευσης.[1] Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη υποενότητα, κατά τον Schumpeter ο επιχειρηματίας είναι καινοτόμος, ένας ξεχωριστός άνθρωπος που μεταβάλλει τις τεχνολογικές και παραγωγικές δυνατότητες. Άλλοι θεωρητικοί έχουν δώσει διαφορετικούς ορισμούς για τον επιχειρηματία τονίζοντας τον ρόλο του στην οργάνωση των συντελεστών παραγωγής (Cantillon και Say), την ετοιμότητά του να αναγνωρίσει νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες (Kirzner), ή την ανάληψη κινδύνων σε καθεστώς αβεβαιότητας και με κίνητρο το κέρδος (Knight).

Αν η επιχειρηματικότητα αναφέρεται στην ικανότητα της εξεύρεσης τρόπων ικανοποίησης των αναγκών των ατόμων, η επιχείρηση είναι το αποτέλεσμα, δηλαδή η ίδια η επιχειρηματική πράξη, η οικονομική δραστηριότητα που χαρακτηρίζεται από συγκέντρωση παραγωγικών πόρων και μέσων και την τεχνική, διοικητική ρύθμιση αυτών. Η επιχειρηματικότητα κατά συνέπεια είναι πιο ευρεία έννοια από αυτή του επιχειρηματία και της επιχείρησης. Επιχείρηση είναι ένας οργανισμός που πραγματοποιεί την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών και λαμβάνει αποφάσεις γύρω από την παραγωγική διαδικασία (χρήση συντελεστών παραγωγής, ποσότητα παραγόμενου προϊόντος, κλπ.). Αν και ο τρόπος δημιουργίας μιας επιχείρησης ποικίλει, μπορούμε να πούμε ότι η πορεία από τη γένεση μιας επιχειρηματικής ιδέας έως τη σύσταση μιας επιχείρησης περιλαμβάνει τέσσερα διαδοχικά στάδια. Η σύλληψη της επιχειρηματικής ιδέας αποτελεί το πρώτο στάδιο και ο προσδιορισμός του είδους της οικονομικής δραστηριότητας που θα αναπτυχθεί αποτελεί το δεύτερο στάδιο. Το τρίτο στάδιο είναι το στάδιο της υλοποίησης όσων αποφασίζονται στα δύο προηγούμενα σχετικά με την πραγματοποίηση της οικονομικής δράσης. Το τέταρτο στάδιο αφορά τις οργανωτικές διαδικασίες και τη διοικητική δομή της επιχείρησης που έχει συσταθεί. Ο πίνακας 1.1 απεικονίζει επιγραμματικά τα τέσσερα βήματα (πρόθεση, πόροι, δεσμεύσεις και συναλλαγές) που σύμφωνα με τους Katz και Gartner (1988) ακολουθούν οι νεοσύστατες επιχειρήσεις. Έτσι το πέρασμα από την ατομική επιχειρηματική δράση στην επιχείρηση ως μονάδα οργάνωσης δείχνει τη στενή σχέση που υπάρχει μεταξύ επιχειρηματικότητας και διοίκησης, με την τελευταία να παρέχει στον επιχειρηματία εργαλεία για την καλύτερη υλοποίηση κάθε επιχειρηματικής ιδέας αλλά και τον αποτελεσματικότερο τρόπο διαχείρισης των πόρων που διαθέτει. Ιδιαίτερη σημασία για την επιτυχία μιας επιχείρησης έχει ο σαφής καθορισμός επιχειρησιακών στόχων και η αποτελεσματική διαχείρισή της. Ειδικότερα όταν πρόκειται για νεοσύστατη επιχείρηση είναι σημαντική η διατύπωση

[1] Για τις εννοιολογικές προσεγγίσεις του «επιχειρηματία» μεταξύ άλλων βλ. Deakins and Freel 2007: 38-71.

ρεαλιστικών στόχων και η αποσαφήνιση των μέσων επίτευξής τους, η χάραξη δηλαδή μιας συγκεκριμένης στρατηγικής επιχειρησιακής ανάπτυξης. Αυτή καθορίζεται από το επιχειρησιακό περιβάλλον σε συνδυασμό με το όραμα του επιχειρηματία.

►**Πίνακας 1.1 :** Πως δημιουργείται μια επιχείρηση

Πρόθεση	**Πόροι**	**Δεσμεύσεις**	**Συναλλαγές**
-Εντοπισμός επιχειρηματικής ευκαιρίας -Συνειδητή πρόθεση δημιουργίας επιχείρησης -Προετοιμασία επιχειρηματικού σχεδίου	Αναζήτηση και οργάνωση πόρων (ανθρώπινων και υλικών) και χρηματοδότησης	-Επίσημες δεσμεύσεις (νομικές, φορολογικές, τραπεζικές, διοικητικές) -Ανεπίσημες δεσμεύσεις (προσωπική δέσμευση)	-Πωλήσεις αγαθών/υπηρεσιών -Πραγματοποίηση πληρωμών (π.χ. μισθοί) -Καταβολή φόρων, ασφαλίστρων, κλπ.

Πηγή: (Katz και Gartner 1988

Πως τα άτομα αξιολογούν και χειρίζονται τις επιχειρηματικές ευκαιρίες; Στο ερώτημα αυτό προσπαθούν να απαντήσουν τόσο οι οικονομολόγοι όσο και οι επιστήμονες της οργανωσιακής θεωρίας. Και οι δύο συμφωνούν ότι επιχειρηματικότητα αναπτύσσεται εκεί οπού υπάρχει αβεβαιότητα για το μέλλον. Οι πρώτοι όμως επικεντρώνονται στο *πότε* και *ποιος* δημιουργεί μια επιχείρηση εξετάζοντας τις διαφορές όσον αφορά την πληροφόρηση (π.χ. σχετικά με τις αποκλίσεις τιμών στην αγορά), τις αποφάσεις περί μεγιστοποίησης της χρησιμότητας και τη συμβολή μιας επιχείρησης στην οικονομική ανάπτυξη. Οι δεύτεροι επικεντρώνονται στο *πώς*, στις διαδικασίες με τις οποίες υλοποιείται η επιχειρηματική δράση, στους τρόπους με τους οποίους τα άτομα/επιχειρηματίες δρουν κάτω από τις ίδιες ή διαφορετικές συνθήκες αμφισβητώντας τον ορθολογισμό που προτάσσει η οικονομική προσέγγιση.

►**Πίνακας 1.2 :** Πως τα άτομα αξιολογούν τις επιχειρηματικές ευκαιρίες

Οικονομικές προσεγγίσεις
1. Οι επιχειρηματίες έχουν πιο επισφαλές εισόδημα (*αβεβαιότητα*) από τους μισθωτούς υπαλλήλους 2. Η ανάληψη επιχειρηματικής δράσης είναι θέμα *ορθολογικής επιλογής* με βάση την επεξεργασία *πληροφοριών*. Η διαφορετική στάση του ατόμου απέναντι στο ρίσκο επηρεάζει την επιλογή. 3. Υπολογισμοί περί *χρησιμότητας* καθορίζουν τη *μεταπήδηση* σε άλλη επιλογή
Οργανωσιακές προσεγγίσεις
1. Οι επιχειρηματίες αναδεικνύονται σε περιβάλλον *αβεβαιότητας* 2. *Γνωστικοί* παράγοντες επηρεάζουν τον τρόπο επεξεργασίας πληροφοριών και λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων 3. Ο επιχειρηματίας έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά *γνωρίσματα* που λειτουργούν μόνα τους ή σε συνδυασμό (π.χ. επιθυμία αυτονομίας, ελέγχου)

► Μορφές και είδη επιχειρήσεων

Οι επιχειρήσεις διακρίνονται σε διάφορες μορφές ανάλογα με τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται κάθε φορά. Στο Διάγραμμα 1.3 παρουσιάζονται τα βασικότερα κριτήρια για τις διακρίσεις και τις μορφές των επιχειρήσεων.

►**Διάγραμμα 1.3:** Βασικές διακρίσεις των επιχειρήσεων

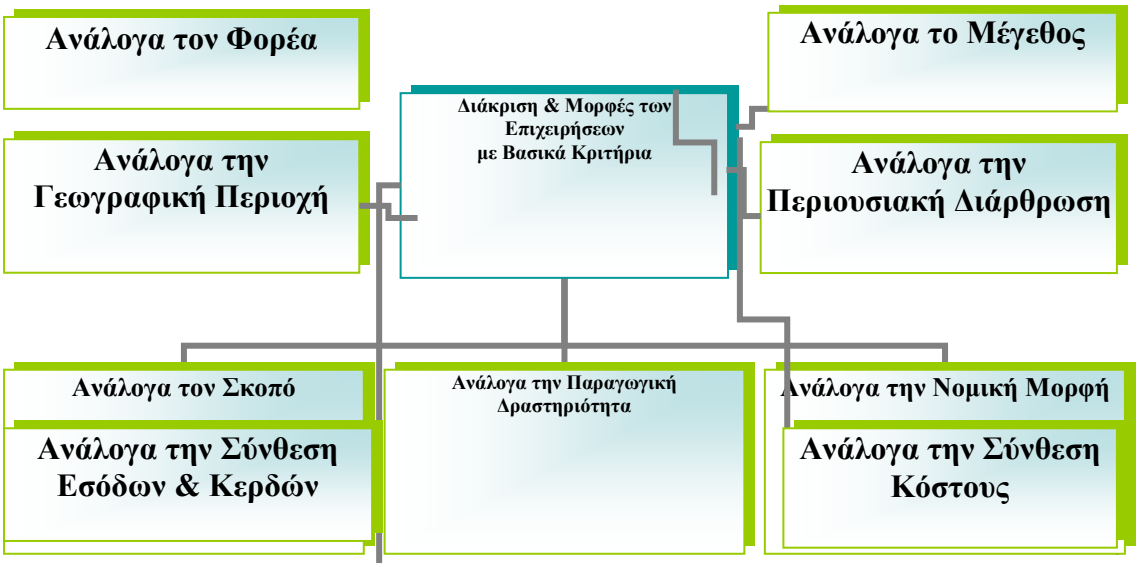

Πιο συγκεκριμένα, οι βασικές μορφές των επιχειρήσεων διακρίνονται ανάλογα με τα ακόλουθα κριτήρια:

- **(α). Διάκριση Ανάλογα με τον Σκοπό:** Οι επιχειρήσεις ανάλογα με το σκοπό που επιδιώκουν διακρίνονται σε κερδοσκοπικές και μη κερδοσκοπικές. Σκοπός των κερδοσκοπικών επιχειρήσεων είναι η παραγωγή ή και η διάθεση αγαθών και υπηρεσιών προς επίτευξη κέρδους. Το κέρδος αυτό είτε επενδύεται πάλι (είτε παρακρατείται για μελλοντική επένδυση) είτε διατίθεται για άμεση κατανάλωση (είτε παρακρατείται και διανέμεται στο μέλλον). Αυτοί οι οικονομικοί οργανισμοί μπορούν να ταυτιστούν με τις οικονομικές επιχειρήσεις της ιδιωτικής οικονομίας. Σκοπός των μη κερδοσκοπικών επιχειρήσεων είναι η παραγωγή ή και η διάθεση αγαθών και υπηρεσιών ώστε να καλύψουν αφενός τις ανάγκες των ανθρώπων και αφετέρου το κόστος παραγωγής μόνο, χωρίς να επιδιώκεται θετικό οικονομικό αποτέλεσμα.
- **(β). Διάκριση ανάλογα με το αντικείμενο της δραστηριότητας τους.** Οι επιχειρήσεις, ανάλογα με το *αντικείμενο* της παραγωγικής τους δραστηριότητας μπορούν να διακριθούν: 1) σε «***επιχειρήσεις πρωτογενούς παραγωγής***». Στον πρωτογενή τομέα παραγωγής ανήκουν όλες οι επιχειρήσεις που έχουν ως αντικείμενο την καλλιέργεια του εδάφους (γεωργία, κυνήγι, κτηνοτροφία), την εκμετάλλευση του υπεδάφους (μεταλλικού νερού, γεωθερμικής ενέργειας), την εκμετάλλευση των θαλασσών, λιμνών ποταμών (αλιεία) και της ηλιακής και αιολικής ενέργειας. Οι επιχειρήσεις πρωτογενούς παραγωγής ονομάζονται συνήθως και επιχειρήσεις «εντάσεως εδάφους», γιατί το μεγαλύτερο μέρος του κόστους των παραγόμενων προϊόντων καλύπτεται από το συντελεστή παραγωγής «φύση» ή «έδαφος». Χαρακτηριστικό στοιχείο των επιχειρήσεων αυτών είναι η παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων προϊόντων που μπορούν να διατεθούν απευθείας και αυτούσια είτε σε επιχειρήσεις δευτερογενούς παραγωγής ως πρώτες και βοηθητικές ύλες για

μεταποίηση και παραπέρα επεξεργασία, είτε στις επιχειρήσεις τριτογενούς παραγωγής, είτε στο καταναλωτικό κοινό. Γενικά, θα λέγαμε ότι στον πρωτογενή τομέα παραγωγής ανήκουν όλες οι αγροτικές επιχειρήσεις που έχουν σαν σκοπό να καλύψουν τις βασικές ανάγκες των ανθρώπων (νερό, τροφή και στέγη). 2) σε *«επιχειρήσεις δευτερογενούς παραγωγής»*. Στον δευτερογενή τομέα παραγωγής ανήκουν οι επιχειρήσεις που έχουν σαν σκοπό να επεξεργάζονται, να μεταποιούν τα προϊόντα που παράγουν οι επιχειρήσεις πρωτογενούς παραγωγής, τα οποία και μετατρέπουν σε τελικά αγαθά προς κατανάλωση με τη χρησιμοποίηση διαφόρων μηχανικών ή άλλων τεχνικών μέσων. Οι οικονομικοί οργανισμοί της δευτερογενούς παραγωγής διαχωρίζονται σε βιοτεχνικές και βιομηχανικές. Οι βιοτεχνικές επιχειρήσεις κατατάσσονται σε κατηγορίες ανάλογα με το χώρο όπου γίνεται η παραγωγική δραστηριότητα (οικιακές και εργαστηριακές), τον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται (χειροτεχνικές και μηχανολογικές) και το αντικείμενο της παραγωγικής δραστηριότητας (κατασκευαστικές, επισκευαστικές, καλλιτεχνικές, παροχής υπηρεσιών). Οι βιομηχανικές επιχειρήσεις διακρίνονται ανάλογα με τον κλάδο της παραγωγικής δραστηριότητας (υποδηματοποιίας, επίπλων, ηλεκτρικών και οικιακών συσκευών), τον αριθμό των παραγόμενων προϊόντων, τις πρώτες ύλες (υφαντουργικές και ειδών διατροφής), τον αριθμό των παραγωγικών σταδίων και τον τρόπο παραγωγής. 3) σε *«επιχειρήσεις τριτογενούς παραγωγής».* Στον τριτογενή τομέα παραγωγής ανήκουν όλες εκείνες οι επιχειρήσεις που έχουν ως αντικείμενο παραγωγικής δραστηριότητας την παροχή υπηρεσιών είτε για την κυκλοφορία και των πρώτων και βοηθητικών υλών και ετοίμων προϊόντων που προέρχονται από τις επιχειρήσεις πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγής, είτε για τη διευκόλυνση των συναλλαγών, είτε για την παροχή κάθε μορφής υπηρεσιών. Με άλλα λόγια, θα λέγαμε ότι είναι ο «συνδετικός κρίκος μεταξύ ανθρωπίνων αναγκών, παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών». Οι υπηρεσίες αυτές προσφέρονται είτε απευθείας στο καταναλωτικό κοινό, είτε στις επιχειρήσεις των δύο παραπάνω κλάδων. Οι επιχειρήσεις τριτογενούς παραγωγής είναι γνωστές ως εμπορικές και παίζουν σπουδαίο ρόλο στην οικονομική και επιχειρηματική ζωή, επειδή δίνουν τη δυνατότητα στον αγοραστή να επιλέξει τα πιο κατάλληλα προϊόντα. Ο τριτογενής τομέας συνεισφέρει περίπου το 60% του εθνικού εισοδήματος και αυξάνεται συνεχώς, ώστε δίκαια να θεωρείται ο τομέας του μέλλοντος. Επιχειρήσεις με μικτές δραστηριότητες θεωρούνται εκείνες που μπορούν να ανήκουν σε περισσότερες από μία από τις κατηγορίες που αναφέρθηκαν παραπάνω. Με άλλα λόγια, αποτελούν συνδυασμό πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγής ή πρωτογενούς και τριτογενούς παραγωγής. Σήμερα είναι συχνό το φαινόμενο μία βιομηχανική οικονομική μονάδα να έχει και εμπορική δραστηριότητα, επομένως μικτό χαρακτήρα.

(γ). Διάκριση ανάλογα με τη νομική μορφή. Οι επιχειρήσεις ανάλογα με τη νομική μορφή τους διακρίνονται στις *«Ατομικές επιχειρήσεις»* που έχουν μόνο ένα ιδρυτή ή ιδιοκτήτη. Είναι πολύ απλή μορφή επιχείρησης, για την ίδρυση της οποίας απαιτείται (από νόμου) ένα μικρό κεφάλαιο και δεν υπάρχουν διατυπώσεις για την ίδρυσης της. Η λειτουργία και η πορεία της εξαρτώνται από τον ιδιοκτήτη της ο οποίος είναι υπεύθυνος για όλες τις υποχρεώσεις της εταιρίας τόσο με την εμπορική όσο και με την ατομική του περιουσία. Η *«ομόρρυθμη εταιρία»* έχει δύο ή και περισσότερους ιδρυτές ή ιδιοκτήτες. Για τη δημιουργία της απαιτείται ένα μικρό ποσό κεφαλαίου, ένα καταστατικό και δημοσίευση αυτού. Η λειτουργία της είναι σχετικά απλή και οι εταίροι ευθύνονται απεριόριστα για όλα τα χρέη της εταιρίας. Η *«Ετερόρρυθμη εταιρία».* Υπάρχουν δύο είδη ετερόρρυθμης εταιρίας, η απλή και η κατά μετοχές. Στην απλή ετερόρρυθμη εταιρία υπάρχουν δύο είδη εταίρων και σε αυτό οφείλεται η διαφορά από την ομόρρυθμη εταιρία. Οι ομόρρυθμοι που ευθύνονται προσωπικά και απεριόριστα για όλα τα χρέη της εταιρίας και οι ετερόρρυθμοι που είναι απλοί χρηματοδότες. Αυτοί δεν συμμετέχουν στη διαχείριση και είναι υπεύθυνοι μέχρι του ποσού που κατέθεσαν στην εταιρία. Για τη σύσταση της εταιρίας απαιτείται καταστατικό και δημοσίευση αυτού. Στην κατά μετοχές ετερόρρυθμη εταιρία το κεφάλαιο που καταθέτουν οι ετερόρρυθμοι εταίροι διαιρείται σε μερίδια τα οποία

αντιπροσωπεύουν μετοχές οι οποίες μεταβιβάζονται εύκολα. Έτσι, η κατά μετοχές ετερόρρυθμη εταιρία γίνεται μικτή εταιρία. Στην πράξη η κατά μετοχές ετερόρρυθμη εταιρία δεν συναντάται συχνά επειδή προτιμάται η ανώνυμη εταιρία. Η *«Συμμετοχική ή αφανής εταιρία»* που ιδρύεται από δύο ή περισσότερα άτομα που συμφωνούν να εκτελέσουν μαζί κάποιες εμπορικές πράξεις και να συμμετέχουν με κεφάλαια στην εταιρία η οποία ανήκει σε τρίτο πρόσωπο. Τα κεφάλαια που εισφέρονται από τους συνεταίρους εξακολουθούν να ανήκουν σε αυτούς, αν και χρησιμοποιούνται για κάποιο κοινό σκοπό. Η ύπαρξη της εταιρίας είναι γνωστή μόνο σε αυτούς που συμμετέχουν και δεν έχει νομική προσωπικότητα. Οι εταίροι είναι άτομα που δεν θέλουν ή δεν μπορούν να ασκούν κάποια δραστηριότητα. Η *«Ανώνυμη εταιρία (ΑΕ)»* που είναι η κατεξοχήν κεφαλαιουχική εταιρία. Αποτελεί τη σπουδαιότερη νομική εταιρική μορφή και έχει πλήρη νομική προσωπικότητα. Η εταιρική της ιδιότητα αντιπροσωπεύεται από μετοχές που μπορούν να μεταβιβαστούν εύκολα. Έτσι η εταιρική ιδιότητα μπορεί να μεταβιβαστεί απλά και μόνο με τη μεταβίβαση των μετόχων. Οι μέτοχοι δεν ευθύνονται προσωπικά για τις υποχρεώσεις της εταιρίας, αλλά μέχρι το ποσό που συνεισφέρουν στην εταιρία. Το ελάχιστο ποσό που απαιτείται για τη σύσταση της ανώνυμης εταιρίας πρέπει να παραμένει σταθερό κατά η διάρκεια της ζωής της (μεταβάλλεται μόνο αν υπάρχουν οι προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος). Ο θεσμός της ανώνυμης εταιρίας συντέλεσε πολύ στη δημιουργία μεγάλων επιχειρήσεων και στην ανάπτυξη βιομηχανικών χωρών. Επίσης η συμβολή της στην ανάπτυξη της οικονομίας, ιδιωτικής και εθνικής, στην τεχνολογική πρόοδο και εξέλιξη, στην τελειοποίηση προϊόντων και στην έρευνα είναι μεγάλη. Η *«Εταιρία περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ)»* που Το κεφάλαιο της διαιρείται σε ίσια εταιρικά μερίδια που δεν παρίστανται με μετοχές, αλλά μεταβιβάζονται εύκολα με ορισμένες διαδικασίες. Τα μέλη της ΕΠΕ δεν ευθύνονται προσωπικά για τις υποχρεώσεις της εταιρίας και αυτή την ευθύνη έχει μόνο η εταιρία με την περιουσία της. Κοινό στοιχείο της ΕΠΕ με την ΑΕ είναι ότι η ευθύνη των εταίρων είναι μέχρι του ποσού της εισφοράς τους στην εταιρία. Η κύρια διαφορά τους είναι ότι τα εταιρικά μερίδια στην ΑΕ παρίστανται με μετοχές όπως προαναφέρθηκε ενώ στην ΕΠΕ αυτό απαγορεύεται από το νόμο. Έτσι, η μεταβίβαση της εταιρικής ιδιότητας στην ΕΠΕ είναι δυσκολότερη. Επίσης το κεφάλαιο που απαιτείται για τη σύσταση μιας ΕΠΕ είναι πολύ μικρότερο από το αντίστοιχο της Α.Ε. Η εταιρία διοικείται από τη γενική συνέλευση των εταίρων και τους διαχειριστές. Τέλος, ο *«συνεταιρισμός ή συνεργατική εταιρία»* που είναι η εταιρία, η οποία έχει σαν κύρια χαρακτηριστικά το μεταβλητό του αριθμού των συνεταίρων, το μεταβλητό του κεφαλαίου και είναι μη κερδοσκοπική. Με την συνεργασία των μελών του σκοπός του είναι η προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας καθενός από τα μέλη του.

(δ). **Διάκριση Ανάλογα με τον Φορέα:** Οι επιχειρήσεις διακρίνονται ανάλογα με το φορέα τους σε ιδιωτικές, δημόσιες και μικτές. *«Ιδιωτικές επιχειρήσεις»* θεωρούνται εκείνες στις οποίες ο φορέας είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου. Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις λειτουργούν με βάση τις αρχές του ιδιωτικού δικαίου. Διακρίνονται για τη μεγάλη διαχειριστική ευελιξία και τη δυνατότητα προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της οικονομίας. Οι ιδιωτικοί οργανισμοί αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό των οικονομικών οργανισμών στο σύστημα της οικονομίας της αγοράς. *«Δημόσιες επιχειρήσεις»* θεωρούνται εκείνες στις οποίες ο φορέας είναι το Δημόσιο ή οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκηση (κοινότητες και δήμοι). Οι οργανισμοί αυτοί επιδιώκουν την πραγματοποίηση κέρδους, (αυτό επιτυγχάνεται με την ίδρυση μονοπωλιακών συνήθως οργανισμών) την προσφορά κοινωνικού έργου (για παράδειγμα, την προστασία της δημόσιας υγείας, την παροχή παιδείας) ή την ενίσχυση της εθνικής οικονομίας. Οι δημόσιες επιχειρήσεις ιδρύονται σαν Νομικά Πρόσωπα Δημόσιου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) ή σαν Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.). *«Μικτές επιχειρήσεις»* θεωρούνται εκείνες στις οποίες συμμετέχει τόσο το κράτος ή Ν.Π.Δ.Δ. όσο και ιδιώτες ή Ν.Π.Ι.Δ. Αυτοί οι οργανισμοί λαμβάνουν τη μορφή ανώνυμης εταιρείας. Σε περίπτωση που προκύψει κέρδος, διανέμεται μεταξύ των φορέων.

- **(ε) Διάκριση Ανάλογα με το Μέγεθος:** Οι επιχειρήσεις χωρίζονται με διάφορα κριτήρια, όπως για παράδειγμα ο αριθμός των απασχολουμένων, το αρχικό επενδυτικό κεφάλαιο και ο ετήσιος τζίρος (τα ακαθάριστα έσοδα των πωλήσεων των επιχειρήσεων). Τα κριτήρια αυτά διαφοροποιούνται από χώρα σε χώρα και από χρονική περίοδο σε χρονική περίοδο. Πιο συγκεκριμένα οι διακρίσεις των επιχειρήσεων σύμφωνα με το κριτήριο του μεγέθους είναι οι «μεγάλες επιχειρήσεις» με άνω των 250 απασχολουμένων, με αρχική επένδυση 43 εκατ. € και μέγιστο ετήσιο τζίρο 50 εκατ. €. Οι «μεσαίες επιχειρήσεις» με κριτήρια έως 50 απασχολουμένους, με αρχική επένδυση 10 εκατ. € και μέγιστο ετήσιο τζίρο 10 εκατ. €. Οι «μικρές επιχειρήσεις» με κριτήρια έως των 10 απασχολούμενους, με αρχική επένδυση 2 εκατ. € και μέγιστο ετήσιο τζίρο 2 εκατ. €.
- **(στ) Διάκριση Ανάλογα με την Γεωγραφική περιοχή:** Οι επιχειρήσεις χωρίζονται με διάφορα κριτήρια, όπως για παράδειγμα οι «περιφερειακές είτε τοπικές επιχειρήσεις» που αφορούν επιχειρηματική δραστηριότητα σε συγκεκριμένη τοπική γεωγραφική εμβέλεια. Οι «εθνικές επιχειρήσεις» που αφορούν επιχειρηματική δραστηριότητα μέσα στα όρια-εθνική εμβέλεια και σε διάφορες γεωγραφικές περιφέρειες της χώρας (με διάφορα παραρτήματα και θυγατρικές). Οι «πολυεθνικές επιχειρήσεις» που αφορούν επιχειρηματικές δραστηριότητες εκτός του ορίων μιας χώρας (σε διαφορετικές χώρες).
- **(ζ). Διάκριση ανάλογα με την περιουσιακή διάρθρωση:** Οι επιχειρήσεις ανάλογα με την *περιουσιακή τους διάρθρωση* κατατάσσονται στις *«Επιχειρήσεις έντασης πάγιων περιουσιακών στοιχείων»* που το ποσοστό των πάγιων ενεργητικών στοιχείων είναι μεγαλύτερο από το ποσοστό των κυκλοφοριακών ενεργητικών στοιχείων, για παράδειγμα, επιχειρήσεις της δευτερογενούς παραγωγής που χρειάζονται μηχανολογικό εξοπλισμό μεγάλης αξίας. Στις *«Επιχειρήσεις έντασης κυκλοφοριακών περιουσιακών στοιχείων»* που το ποσοστό των κυκλοφοριακών ενεργητικών στοιχείων είναι μεγαλύτερο από το ποσοστό των πάγιων ενεργητικών στοιχείων, για παράδειγμα, επιχειρήσεις της τριτογενούς παραγωγής όπως εμπορικές και ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Στις *«Επιχειρήσεις έντασης βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων»* που το ποσοστό των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων είναι μεγαλύτερο από εκείνο των μακροπρόθεσμων για παράδειγμα, μία μικρομεσαία χειροτεχνική επιχείρηση. Στις *«Επιχειρήσεις έντασης μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων»* που το ποσοστό των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων είναι μεγαλύτερο των βραχυπρόθεσμων για παράδειγμα, μία μεγάλη βιομηχανική μονάδα κατασκευής αεροσκαφών.
- **(η). Διάκριση ανάλογα με τη σύνθεση του κόστους:** Οι επιχειρήσεις ανάλογα με τη *σύνθεση του κόστους παραγωγής* διακρίνονται στις *«Επιχειρήσεις έντασης κόστους εδάφους»* που το μεγαλύτερο ποσοστό του συνολικού κόστους παραγωγής είναι η έγγειος πρόσοδος, δηλαδή η αμοιβή του συντελεστή έδαφος για παράδειγμα, επιχειρήσεις της πρωτογενούς παραγωγής όπως γεωργικές και δασοκομικές. Στις *«Επιχειρήσεις έντασης κόστους εργασίας»* που το μεγαλύτερο ποσοστό του συνολικού κόστους παραγωγής είναι η αμοιβή του συντελεστή εργασία. Στις *«Επιχειρήσεις έντασης κόστους πρώτων υλών»* που το ποσοστό του κόστους των πρώτων υλών στη διάρθρωση του συνολικού κόστους παραγωγής είναι μεγαλύτερο από εκείνο των άλλων συντελεστών. Στις *«Επιχειρήσεις έντασης κόστους κεφαλαίων»* που το ποσοστό του κόστους του κεφαλαίου (επενδύσεων σε πάγια περιουσιακά στοιχεία), δηλαδή των τόκων, ασφαλίστρων και αποσβέσεων, στο συνολικό κόστος παραγωγής είναι μεγαλύτερο από το ποσοστό των υπολοίπων συντελεστών παραγωγής, όπως για παράδειγμα, τραπεζικές επιχειρήσεις. Σ*τις «Επιχειρήσεις έντασης κόστους υπηρεσιών»* που το ποσοστό του κόστους των χρησιμοποιουμένων και παρεχομένων υπηρεσιών από τρίτους στη διάρθρωση του συνολικού κόστους παραγωγής είναι μεγαλύτερο από εκείνο των υπολοίπων συντελεστών παραγωγής για παράδειγμα, βιομηχανία φωταερίου.

- **(θ). Διάκριση ανάλογα με τη σύνθεση των εσόδων και των κερδών:** Οι επιχειρήσεις ανάλογα με τη *σύνθεση των εσόδων και των κερδών* διακρίνονται στις *«Κτητικές επιχειρήσεις»* που επιδιώκουν τη δημιουργία κέρδους, το οποίο επενδύεται πάλι σε πάγια περιουσιακά στοιχεία. Στις *«Εξισωτικές Επιχειρήσεις»* όπου τα έσοδα είναι ίσα με τα έξοδα λειτουργίας, επομένως η τιμή των προϊόντων ή υπηρεσιών τους καθορίζεται με βάση τα έξοδα τους (σωματεία, ορφανοτροφεία, γηροκομεία). Στις *«Ελλειμματικές Επιχειρήσεις»* όπου τα ετήσια έσοδα είναι μικρότερα από τις ετήσιες δαπάνες λειτουργίας. Τα ελλείμματα καλύπτονται είτε με κρατική επιχορήγηση, είτε με δάνεια, είτε με αύξηση των τιμών (για παράδειγμα, κρατικά νοσοκομεία, επιχειρήσεις κρατικών αστικών συγκοινωνιών κλπ).

►**Πίνακας 1.3 :** Βασικές διακρίσεις των επιχειρήσεων

Βασικά Κριτήρια Ταξινόμησης	Κατηγορίες Οικονομικών Μονάδων
1. Παραγωγικός Τομέας	▪ Πρωτογενούς παραγωγής ▪ Δευτερογενούς παραγωγής ▪ Τριτογενούς παραγωγής
2. Φορέας	▪ Δημόσιες ▪ Ιδιωτικές ▪ Δημοτικές ▪ Σ.Δ.Ι.Τ (Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα) Μεικτές
3. Μέγεθος	▪ Μικρές ▪ Μεσαίες ▪ Μικρομεσαίες ▪ Μεγάλες
4. Νομικό Πλαίσιο	▪ Ομόρρυθμες ▪ Ανώνυμες εταιρείες ▪ Εταιρείες περιορισμένης ευθύνης ▪ Συνεταιρισμοί
5. Σκοπός	▪ Κερδοσκοπικές ▪ Μη κερδοσκοπικές
6. Γεωγραφικός Προσδιορισμός	▪ Τοπικές – Περιφερειακές Επιχειρήσεις ▪ Εθνικές Επιχειρήσεις ▪ Πολυεθνικές Επιχειρήσεις
7. Περιουσιακή Διάρθρωση	▪ Παγίου Κεφαλαίου ▪ Ενεργητικού
8. Σύνθεση Κόστους	▪ Επιχειρήσεις έντασης κόστους εδάφους ▪ Επιχειρήσεις έντασης κόστους εργασίας ▪ Επιχειρήσεις έντασης κόστους πρώτων υλών ▪ Επιχειρήσεις έντασης κόστους κεφαλαίου ▪ Επιχειρήσεις έντασης κόστους υπηρεσιών
9. Σύνθεση Εσόδων-Κερδών	▪ Κτητικές Επιχειρήσεις ▪ Εξισωτικές Επιχειρήσεις ▪ Ελλειμματικές Επιχειρήσεις

► Επιχειρηματικότητα και Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Η μορφή της επιχείρησης που έχει προκαλέσει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον στη μελέτη της επιχειρηματικότητας είναι μικρή και μεσαία επιχείρηση. Οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) αποτελούν βασική πηγή θέσεων εργασίας, μεγέθυνσης και καινοτομίας. Το πώς ορίζουμε ωστόσο μια ΜΜΕ εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, οι πιο προφανείς από τους οποίους είναι ο κλάδος δραστηριοποίησής της, ο αριθμός των εργαζομένων (σε σχέση με την χρονική περίοδο που μελετάμε) και το μερίδιο που έχει στην αγορά. Ευρέως γνωστός είναι ο τρόπος ορισμού των μικρών επιχειρήσεων από την Επιτροπή Bolton (1971) η οποία έκανε διάκριση μεταξύ «στατιστικών» ορισμών, σύμφωνα με τους οποίους το μέγεθος σχετίζεται με τον κλάδο (π.χ. στη μεταποίηση, μικρές επιχειρήσεις είναι όσες απασχολούν 200 ή λιγότερους εργαζόμενους), και «οικονομικών» ορισμών όπου μικρές επιχειρήσεις είναι εκείνες που έχουν μικρό μερίδιο στην αγορά, διοικούνται άμεσα από τους ιδιοκτήτες τους και είναι νομικά ανεξάρτητες.

Γιατί οι ΜΜΕ είναι σημαντικές για την οικονομική ανάπτυξη; Όπως προείπαμε αποτελούν ουσιαστική πηγή παροχής αγαθών και υπηρεσιών για την κάλυψη των αναγκών, πηγή απασχόλησης και εισοδήματος. Αυτό γίνεται πιο κατανοητό αν αναλογιστούμε ότι περισσότερο από το 99% του συνόλου των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων είναι στην πραγματικότητα ΜΜΕ. Οι ΜΜΕ παρέχουν δύο από τις τρεις θέσεις εργασίας του ιδιωτικού τομέα και συμβάλουν περισσότερο από το μισό της συνολικής προστιθέμενης αξίας που δημιουργείται από τις επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον, οι ΜΜΕ είναι η πραγματική σπονδυλική στήλη της ευρωπαϊκής οικονομίας, είναι κυρίως υπεύθυνη για τον πλούτο και την οικονομική ανάπτυξη, δίπλα στο βασικό ρόλο τους στην καινοτομία και την Ε & Α. Αυτό που είναι ακόμη πιο ενδιαφέρον είναι ότι εννέα στις δέκα ΜΜΕ είναι πραγματικά πολύ μικρές επιχειρήσεις με λιγότερους από 10 εργαζόμενους. Ως εκ τούτου, οι στυλοβάτες της οικονομίας της Ευρώπης είναι πολύ μικρές επιχειρήσεις, που παρέχουν εργασία για δύο άτομα, κατά μέσο όρο.[2]

►►Άσκηση Αυτοαξιολόγησης 1.3

Ποιες από τις επόμενες προτάσεις είναι σωστές;

- (α). Μεταξύ των βασικών κριτηρίων διαχωρισμού των επιχειρήσεων είναι και η παραγωγική δραστηριότητα
- (β). Μεταξύ των βασικών κριτηρίων διαχωρισμού των επιχειρήσεων είναι και το μέγεθος των επιχειρήσεων
- (γ). Μεταξύ των βασικών κριτηρίων διαχωρισμού των επιχειρήσεων είναι και η νομική μορφή και υπόσταση
- (δ). Μεταξύ των βασικών κριτηρίων διαχωρισμού των επιχειρήσεων είναι και η περιουσιακή διάρθρωση.
- (ε). Κανένα από τα ανωτέρω
- (ζ). Όλα τα ανωτέρω

* Την απάντηση θα βρείτε στο παράρτημα στο τέλος του κεφαλαίου

[2] Στοιχεία που παρατίθενται στην ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις ΜΜΕ, 'Small and medium-sized enterprises (SMEs) Fact and figures about the EU´s Small and Medium Enterprise (SME)' στο http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/index_en.htm (πρόσβαση 5 Απριλίου 2012).

►►Δραστηριότητα 1.1

- Με βάση τις μέχρι τώρα γνώσεις σας από τα κείμενα, μπορείτε να διατυπώσετε την έννοια και τον σκοπό των κερδοσκοπικών και των μη-κερδοσκοπικών οργανισμών; Επίσης ποια κριτήρια συνήθως χρησιμοποιούμε για τον διαχωρισμό και την κατάταξη των επιχειρήσεων σε διάφορες κατηγορίες;

* Την απάντηση θα βρείτε στο παράρτημα στο τέλος του κεφαλαίου

1.5 ► *Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία*

Η έννοια της επιχειρηματικότητας είναι στενά συνδεδεμένη με αυτή της καινοτομίας. Καινοτομία σημαίνει την εισαγωγή κάτι καινούργιου στον υπαρκτό κόσμο και στη σειρά των πραγμάτων ή τη βελτίωση της παραγωγικότητας των πόρων όπως αναφέρεται από τον J. B. Say. Καινοτομία, με την ευρεία έννοια του όρου, σημαίνει καινούργιες ιδέες που δημιουργούν προστιθέμενη αξία. Είναι η ικανότητα να μετατρέπεις νέες ιδέες σε εμπορικές επιτυχίες χρησιμοποιώντας νέες διαδικασίες, προϊόντα ή υπηρεσίες με τρόπο ανταγωνιστικό. Η καινοτομία ενσωματώνει τόσο την πτυχή της δημιουργίας ή της ανακάλυψης, όσο και την πτυχή της διάδοσης ή της αξιοποίησης (Deakins και Freel, 2007: 240).

Ο J. Schumpeter (1943) συνέδεσε άμεσα την επιχειρηματικότητα με την καινοτομία διακρίνοντας πέντε τύπους καινοτομίας ή «δημιουργικής καταστροφής»:

- εισαγωγή νέου αγαθού
- εισαγωγή νέας παραγωγικής μεθόδου
- δημιουργία νέας αγοράς
- κατάκτηση νέας πηγής για την προμήθεια πρώτης ύλης ή ημιτελών προϊόντων
- δημιουργία νέου τύπου βιομηχανικής παραγωγής

Πώς γεννάται μια καινοτόμος ιδέα; Βασικό κινητήριο μοχλό της καινοτομίας αποτελούν οι επιχειρηματίες, αφού είναι το μέσο με το οποίο εκμεταλλεύονται την αλλαγή ως ευκαιρία για την έναρξη μιας διαφορετικής οικονομικής δραστηριότητας. Καινοτομία είναι, λοιπόν, μια διαδικασία αλλαγής, δηλ. εφαρμογή της δημιουργικότητας για τη λύση προβλημάτων και εκμετάλλευση των ευκαιριών. Όσον αφορά την προέλευση της καινοτομίας, αυτή θεωρείται είτε το αποτέλεσμα της ταυτόχρονης επίδρασης εξωγενών παραγόντων όπως οικονομικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και άλλες αλλαγές (ντετερμινιστική προσέγγιση) είτε θεωρείται το αποτέλεσμα της ενασχόλησης προικισμένων και ταλαντούχων ατόμων, επιχειρηματιών, υποβοηθουμένων από την διαίσθηση ή και την τύχη (ατομικιστική προσέγγιση), συνεπώς «… είναι δυνατό να παρουσιαστεί σαν μια πειθαρχία, είναι δυνατό να μαθευτεί, είναι δυνατό να εξασκηθεί» (Drucker, 1993: 19). Όπως απεικονίζεται στο σχήμα 1 ο καλύτερος τρόπος για να κατανοήσουμε τη διαδικασία της καινοτόμου δράσης είναι να ακολουθήσουμε το υπόδειγμα της «ζεύξης» σύμφωνα με το οποίο αποτελεί προϊόν της διάδρασης ενδο-επιχειρησιακών παραγόντων, της αγοράς και της τεχνολογικής και επιστημονικής κοινότητας.

►**Σχήμα 1.1 :** Το υπόδειγμα της «ζεύξης»

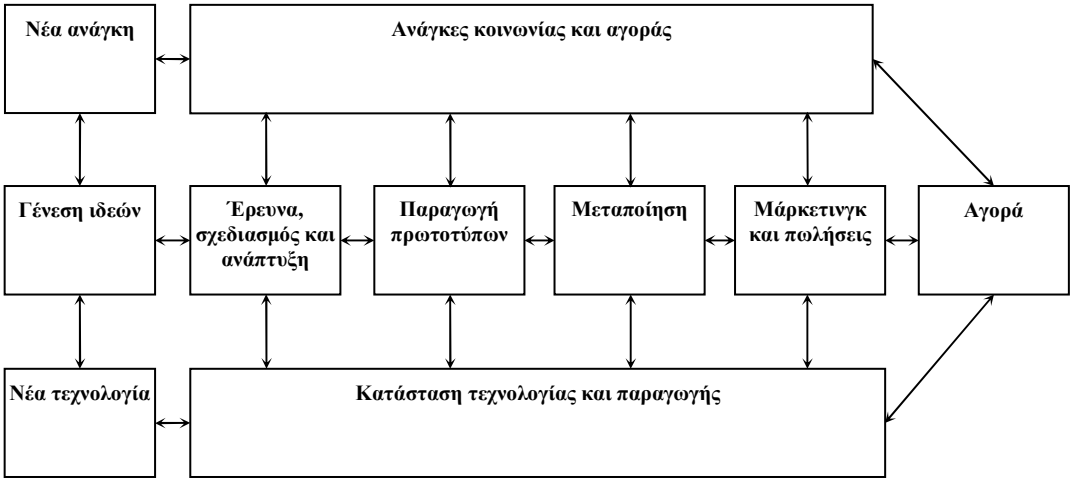

Πηγή: Deakins και Freel (2007)

Ορόσημο για τη σχέση επιχειρηματικότητας και καινοτομίας αποτελεί η μελέτη ενός άλλου σημαντικού οικονομολόγου του Robert Solow (1957) ο οποίος μελετώντας τους παράγοντες που διαμορφώνουν το εθνικό εισόδημα των ΗΠΑ έδειξε ότι αυτό επηρεαζόταν περισσότερο από την τεχνολογία παρά από άλλους κλασικούς συντελεστές παραγωγής όπως η εργασία και το κεφάλαιο. Έτσι, σταδιακά το ενδιαφέρον των οικονομολόγων και των θεωρητικών της οργάνωσης στράφηκε σε θέματα τεχνολογικής ανάπτυξης, παραγωγής και εισαγωγής καινοτόμων διαδικασιών και τελικών προϊόντων στις επιχειρήσεις.

Ποια η σχέση μεταξύ μεγέθους επιχείρησης και καινοτομίας; Σύμφωνα με τον Schumpeter μόνο οι μεγάλες επιχειρήσεις μπορούν να καινοτομήσουν καθώς απαιτούνται σημαντικά χρηματικά κεφάλαια και εξειδικευμένες ερευνητικές ομάδες ενώ το μεγάλο ρίσκο όσον αφορά την απόδοση της Ε&Α δεν μπορεί να αναληφθεί από μικρές επιχειρήσεις. Εδώ θα πρέπει ωστόσο να πούμε ότι σύγχρονα εμπειρικά δεδομένα δεν φαίνεται να επιβεβαιώνουν απόλυτα τον Schumpeter καθώς συχνά η καινοτομία προέρχεται από μικρομεσαίες επιχειρήσεις ενώ άλλες φορές συντελείται εκτός των πλαισίων μιας επιχείρησης ωθούμενη από την επιστημονική έρευνα. Σημαντικό ρόλο στην προώθηση της καινοτομίας παίζει το *μέγεθος* και ο *κύκλος ζωής του κλάδου* και η *θέση της επιχείρησης* σε αυτή. Μάλιστα, οι μικρές επιχειρήσεις σχετίζονται περισσότερο με καινοτομίες προϊόντων, ενώ οι μεγάλες επιχειρήσεις με καινοτομίες ως προς τις διαδικασίες. Οι μικρές επιχειρήσεις παρότι αντιμετωπίζουν περιορισμούς σε πόρους έχουν πλεονεκτήματα που πηγάζουν από την διοικητική τους δομή (περιορισμένη γραφειοκρατία), το μάρκετινγκ (εγγύτητα στις αγορές), το ανθρώπινο δυναμικό (δια-λειτουργικότητα), την εσωτερική επικοινωνία (άμεση), τη χρηματοδότηση (πιθανή προσφυγή σε ιδία μέσα), τη δημόσια πολιτική (κρατικές ενισχύσεις). Ωστόσο, κάποιοι μελετητές (όπως ο B. Tether) υποστηρίζουν ότι καθώς τα όρια των επιχειρήσεων και των αγορών γίνονται όλο και περισσότερο ασαφή η συζήτηση περί μεγέθους επιχείρησης και καινοτομίας θα πρέπει να θεωρείται ξεπερασμένη. Αντιθέτως ολοένα και τονίζεται περισσότερο η σημασία των 'δικτύων καινοτομίας' τα οποία είναι ιδιαιτέρως σημαντικά για τις μικρές επιχειρήσεις. Όπως δείχνει ο Tether (2002) στην εργασία του για το Ηνωμένο Βασίλειο στη δεύτερη ευρωπαϊκή έρευνα για την κοινοτική νομοθεσία (CIS-2), η σχέση μεταξύ καινοτομίας και συνεργασίας δεν είναι απλή. Οι περισσότερες επιχειρήσεις συνεχίζουν να αναπτύσσουν νέα προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες χωρίς να σχηματίζουν επίσημες συμφωνίες συνεργασίας για την καινοτομία με άλλους

οργανισμούς. Ωστόσο, οι επιχειρήσεις που ασχολούνται στον τομέα της Ε&Α και που επιχειρούν να εισαγάγουν καινοτομίες υψηλού επιπέδου (δηλ. καινοτομίες στην αγορά παρά για την επιχείρηση) είναι πολύ πιθανό να εμπλακούν σε συμφωνίες συνεργασίας για την καινοτομία.

Η ανάγκη για ποσοτική εκτίμηση της καινοτομίας για την χάραξη δημόσιας πολιτικής ώθησε στην ανάπτυξη ορισμένων δεικτών καινοτομίας. Έτσι, έχουν αναπτυχθεί ορισμένοι βασικοί δείκτες που επιχειρούν να μετρήσουν την καινοτομία όπως (Storey κ.ά., 2011: 151):

1. Δείκτες «εισροών» όπως είναι οι δαπάνες για Έρευνα και Ανάπτυξη (Ε&Α) ή ο αριθμός των εργαζομένων στην Ε&Α.

2. «Ενδιάμεσοι δείκτες εκροών» όπως ο αριθμός διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

3. Άμεσοι δείκτες της καινοτομικής εκροής, όπως οι έρευνες πεδίου που διερευνούν τις ίδιες τις επιχειρήσεις προκειμένου να συλλέξουν στοιχεία για την καινοτομική τους δραστηριότητα.

Η καινοτομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση παρακολουθείται (από το 2006) διακρατικά με δείκτες μέσω του Ευρωπαϊκού Δείκτη Απόδοσης στη Καινοτομία (European Innovation Scorebord). Ο δείκτης αυτός αναπτύχθηκε με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στη βάση της Στρατηγικής της Λισσαβόνας, για την αξιολόγηση και σύγκριση της απόδοσης της καινοτομίας στα κράτη μέλη.

Ιδιαίτερα σήμερα η καινοτομία έχει αναγνωρισθεί ως ο κινητήριος μοχλός της βιώσιμης ανάπτυξης και της αντιμετώπισης πλήθους σύγχρονων προκλήσεων όπως η κλιματική αλλαγή, η ενέργεια, η επισιτιστική ασφάλεια, η υγεία, κλπ. Έτσι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διατύπωσε την πρότασή της για μια «Ένωση της καινοτομίας» στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» που τονίζει την ανάγκη να αναπτύξει η Ευρώπη ειδική προσέγγιση για την καινοτομία βασιζόμενη στο μοναδικό της σύστημα αξιών. Το «Ορίζων 2020» υιοθετεί ευρεία προσέγγιση προς την καινοτομία, η οποία δεν περιορίζεται στην ώθηση νέων προϊόντων προς την αγορά αλλά καλύπτει και διεργασίες, συστήματα ή άλλες προσεγγίσεις, μεταξύ άλλων με αναγνώριση των πλεονεκτημάτων της Ευρώπης στο σχεδιασμό, την παροχή υπηρεσιών και της σημασίας της κοινωνικής καινοτομίας. Η εδραίωση αυτών των δραστηριοτήτων θα συνδυάζεται με τη στήριξη στην έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2011: 9-10).

►►Δραστηριότητα 1.2

- Να φτιάξετε μια λίστα με τα βασικά πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των μικρών επιχειρήσεων ως προς την καινοτομία

* Η απάντηση παρουσιάζεται στο παράρτημα στο τέλος του κεφαλαίου.

1.6 ► *Σημασία και Επιπτώσεις της Επιχειρηματικότητας*

► Η σημασία της Επιχειρηματικότητας

Η επιχειρηματικότητα έχει καίρια σημασία για τη συνολική ανάπτυξη μιας χώρας και την ευημερία των πολιτών της. Εντάσσεται σε ένα συγκεκριμένο πολιτιστικό, οικονομικό και πολιτικό πλαίσιο το οποίο διαμορφώνεται ιστορικά. Έτσι, κάθε σημαντική μεταβολή στη δυναμική της επιχειρηματικότητας μιας οικονομίας αντανακλά μεταβολές σε κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές παραμέτρους. Όλο και περισσότερο αναγνωρίζεται η σημασία της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας για την ευημερία μιας κοινωνίας ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσεως όπως αυτή που διανύει σήμερα η Ελλάδα και η Ευρωπαϊκή οικονομία. Η επιχειρηματικότητα μπορεί να συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας και πλούτου, απελευθερώνοντας το ανθρώπινο δυναμικό. Σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο για την Επιχειρηματικότητα στην Ευρώπη την οποία παρουσίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2003, η επιχειρηματικότητα συνδέεται με την ανάπτυξη και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, την αύξηση της ζήτησης εργασίας, την απελευθέρωση των ικανοτήτων του ανθρώπου και την ανταπόκριση σε κοινωνικές επιταγές (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2003: 7-8). Συγκεκριμένα:

i. Η επιχειρηματικότητα συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Η αύξηση στα ποσοστά επιχειρηματικότητας τείνει να συνοδεύεται και με μείωση των ποσοστών ανεργίας. Για παράδειγμα στις Ηνωμένες Πολιτείες, 350.000 ταχέως αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις δημιούργησαν τα δύο τρίτα όλων των νέων θέσεων εργασίας στο διάστημα 1993 και 1996.

ii. Η επιχειρηματικότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη. Η επιχειρηματικότητα αποτελεί έναν ενδογενή παράγοντα της ανάπτυξης συμβάλλοντας στην αύξηση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Μια εξίσου σημαντική διάσταση είναι ότι η επιχειρηματικότητα μπορεί, επίσης, να συμβάλλει στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής στις περιφέρειες εκείνες που παρουσιάζουν υστέρηση στην ανάπτυξη.

iii. Αποτελεί βασικό παράγοντα ανταγωνιστικότητας Η επιχειρηματικότητα είτε με τη μορφή νέων δράσεων είτε με την αναδιάρθρωση μιας υπάρχουσας επιχείρησης συμβάλλει σε υψηλότερες αποδόσεις, αύξηση της παραγωγικότητας και συνεπώς αυξάνει την ανταγωνιστική πίεση. Αυτό έχει θετικές συνέπειες στην ευημερία των καταναλωτών καθώς οδηγεί στην αύξηση των επιλογών και στη μείωση των τιμών των αγαθών.

iv. Η επιχειρηματικότητα απελευθερώνει το δυναμικό του ατόμου. Ένα από τα κίνητρα της επιχειρηματικότητας είναι η αυτοπραγμάτωση και η ανεξαρτησία μέσω του ελεύθερου επαγγέλματος. Το επάγγελμα υπό αυτή την έννοια δεν είναι μόνο μέσο βιοπορισμού αλλά και μέσο για την επίτευξη υψηλότερων στόχων (όπως δημιουργικότητα, πρόκληση, ανεξάρτητη εργασία). Εξάλλου, συχνά υποστηρίζεται ότι η επαγγελματική ικανοποίησης μεταξύ επιχειρηματιών είναι υψηλότερη από ό,τι μεταξύ μισθωτών.

v. Επιχειρηματικότητα και κοινωνικές επιταγές. Καθώς η επιχειρηματικότητα έχει αντίκτυπο στον κοινωνικό χώρο αλλά και στο περιβάλλον, ολοένα και περισσότερο αναγνωρίζεται η ανάγκη υιοθέτησης στρατηγικών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης από

τις επιχειρήσεις. Έτσι, οι επιχειρήσεις προκειμένου να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της κοινής γνώμης οδηγούνται στην ενσωμάτωση κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων στην επιχειρηματική τους πρακτική.

► Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη

Η επιχειρηματικότητα αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης. Η επιχειρηματικότητα συμβάλει σημαντικά στην αξιοποίηση και βελτίωση των παραγωγικών δυνατοτήτων και στην υλική ευημερία των ατόμων. Η βελτίωση των παραγωγικών δυνατοτήτων, μέσα από την συμβολή και τις επιπτώσεις της επιχειρηματικότητας, έχει ως συνέπεια την μετατόπιση της καμπύλης των παραγωγικών δυνατοτήτων προς τα δεξιά, που σημαίνει την παραγωγή περισσοτέρων αγαθών και υπηρεσιών. Η αύξηση (μείωση) της *καμπύλης των παραγωγικών δυνατοτήτων* (όπως για παράδειγμα, η αύξηση λόγω της ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας και της αξιοποίησης των παραγωγικών συντελεστών θα μετατοπίσει την *καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων* προς τα δεξιά. Οι βασικές επιπτώσεις και οι στόχοι της επιχειρηματικής δραστηριότητας παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 1.3. Η αύξηση της *καμπύλης των παραγωγικών δυνατοτήτων* υποδηλώνει την αύξηση της παραγωγής και συμβάλει ουσιαστικά την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας, όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 1.4

►**Διάγραμμα 1.4:** Αύξηση των παραγωγικών δυνατοτήτων

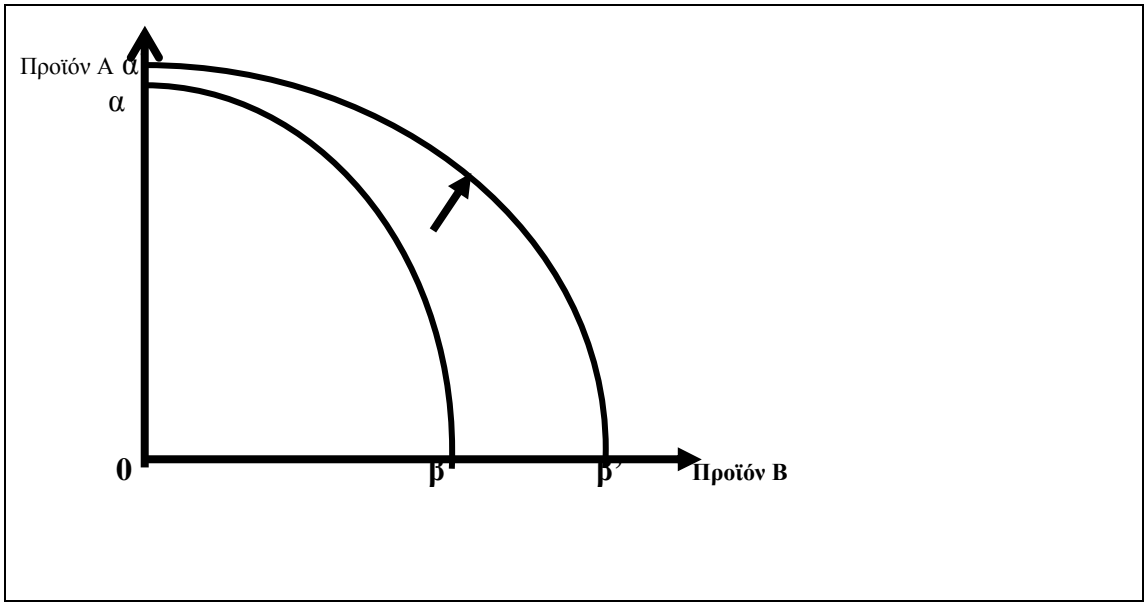

Η επιχειρηματικότητα αποτελεί σπουδαία κινητήριο δύναμη της οικονομίας και συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη με τους ακόλουθους τρόπους:

- (α) Με την οργάνωση της επιχείρησής του, ο επιχειρηματίας αυξάνει την αποτελεσματικότητα στην οικονομία. Με την επιχειρηματικότητα αξιοποιούνται καλύτερα οι γνώσεις και δεξιότητες των εργαζομένων στη επιχείρηση πού προσαρμόζονται στα δεδομένα της νέας οργάνωσης και έτσι αυξάνεται η παραγωγικότητα της οικονομίας. Με την καλύτερη οργάνωση και τον συντονισμό των παραγωγικών συντελεστών μπορεί η επιχείρηση να μειώσει την παραγωγικότητα που χάνεται για παράδειγμα εξαιτίας της έλλειψης ειδικευμένων στελεχών, της δυσλειτουργίας μεταξύ των τμημάτων της επιχείρησης, των εμποδίων στη ροή των πληροφοριών και στη λήψη των αποφάσεων που υπάρχουν σε μια επιχείρηση.

- (β) Το βασικό αποτέλεσμα μιας (τεχνολογικής) καινοτομίας που αποβλέπει στην μείωση του κόστους και που εισάγει ο επιχειρηματίας στην παραγωγική διαδικασία είναι η εξοικονόμηση των παραγωγικών πόρων. Η εξοικονόμηση αυτή βραχυχρόνια συνεπάγεται την άνοδο του κέρδους που αυξάνει τα υπό επένδυση κεφάλαια ή τις αποταμιεύσεις της οικονομίας. Όταν στην συνέχεια (μακροχρόνια) διαδοθεί η νέα τεχνολογία στην οικονομία και υιοθετηθεί από πολλές ομοειδείς επιχειρήσεις, η μείωση αυτή του κόστους λόγω του ανταγωνισμού μετατρέπεται σε ανάλογη μείωση των τιμών. Αποτέλεσμα αυτής της μείωσης είναι να αυξηθεί η ευημερία των καταναλωτών αφού απομένει μεγαλύτερο εισόδημα στην διάθεσή τους για να το καταναλώσουν και σε άλλα είδη ή να το αποταμιεύσουν. Δηλαδή, με την είσοδο καινοτομιών σχετικών με την μείωση του κόστους που επιτυγχάνει ο επιχειρηματίας, αυξάνονται οι παραγωγικές δυνατότητες της οικονομίας (η καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων με δεδομένους τους παραγωγικούς συντελεστές μετατοπίζεται προς τα έξω και δεξιά) ή αυξάνεται η ευημερία των καταναλωτών με δεδομένη χρήση παραγωγικών πόρων.
- (γ) Ο επιχειρηματίας, μιμούμενος τις καινοτομίες άλλων (δημιουργική μίμηση) αυξάνει την ανταγωνιστικότητα στην οικονομία και λειτουργεί έτσι ώστε τα οφέλη να διανεμηθούν σε περισσότερα άτομα (επιχειρηματίες και καταναλωτές) αμβλύνοντας την οικονομική ανισότητα.
- (δ) Ο επιχειρηματίας, εισάγοντας νέα ή καλύτερα προϊόντα ή υπηρεσίες διευρύνει την δυνατότητα επιλογής των καταναλωτών και αυξάνει την ευημερία τους, κυρίως σε περίπτωση που αυτά παράγονται με μικρότερο κόστος. Επίσης, με την παραγωγή ενός νέου προϊόντος ή υπηρεσίας δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας, δηλ. αυξάνεται η ζήτησή της και προκαλείται μεγαλύτερος καταμερισμός και εξειδίκευσή της.
- (ε) Ο επιχειρηματίας είναι σε θέση να δημιουργήσει νέες αγορές για το προϊόν ή την υπηρεσία που παράγει και που ακολούθως θα οδηγήσουν στην ίδρυση άλλων επιχειρήσεων συμπληρωματικών ή και ανταγωνιστικών με αποτέλεσμα την τόνωση της οικονομίας.
- (στ). Ο επιχειρηματίας που αναγνωρίζει και αξιοποιεί μια ευκαιρία κέρδους που προέρχεται από τις ανισορροπίες (τιμών- ποσοτήτων) της αγοράς συμβάλλει στην εξάλειψη των ανισορροπιών αυτών και στην μείωση της κακής κατανομής και σπατάλης των πόρων.

Η επιχειρηματικότητα «συνδέεται» και επηρεάζει άμεσα την οικονομική μεγέθυνση (ανάπτυξη) και συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση της ποιότητας ζωής (κοινωνική ανάπτυξη). Στο Διάγραμμα 1.5 παρουσιάζονται οι ροές μεταξύ της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της οικονομικής ευημερίας (καλούμενος «κύκλος ανάπτυξης, είτε κύκλος ευημερίας»).

►►Άσκηση Αυτοαξιολόγησης 1.3

Ποιες από τις επόμενες προτάσεις είναι σωστές;

- (α). Η αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας συμβάλει σημαντικά στην αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης
- (β). Η αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας συμβάλει σημαντικά στην αύξηση της κατανάλωσης και της αποταμίευσης
- (γ). Η αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας συμβάλει σημαντικά στην αύξηση των επενδύσεων και του εισοδήματος
- (δ). Η αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας συμβάλει σημαντικά στην οικονομική μεγέθυνση και στην κοινωνική ανάπτυξη.
- (ε). Κανένα από τα ανωτέρω
- (ζ). Όλα τα ανωτέρω

* Την απάντηση θα βρείτε στο παράρτημα στο τέλος του κεφαλαίου

►**Διάγραμμα 1.5:** Επιχειρηματική δραστηριότητα και Κύκλος της ανάπτυξης και της ευημερίας

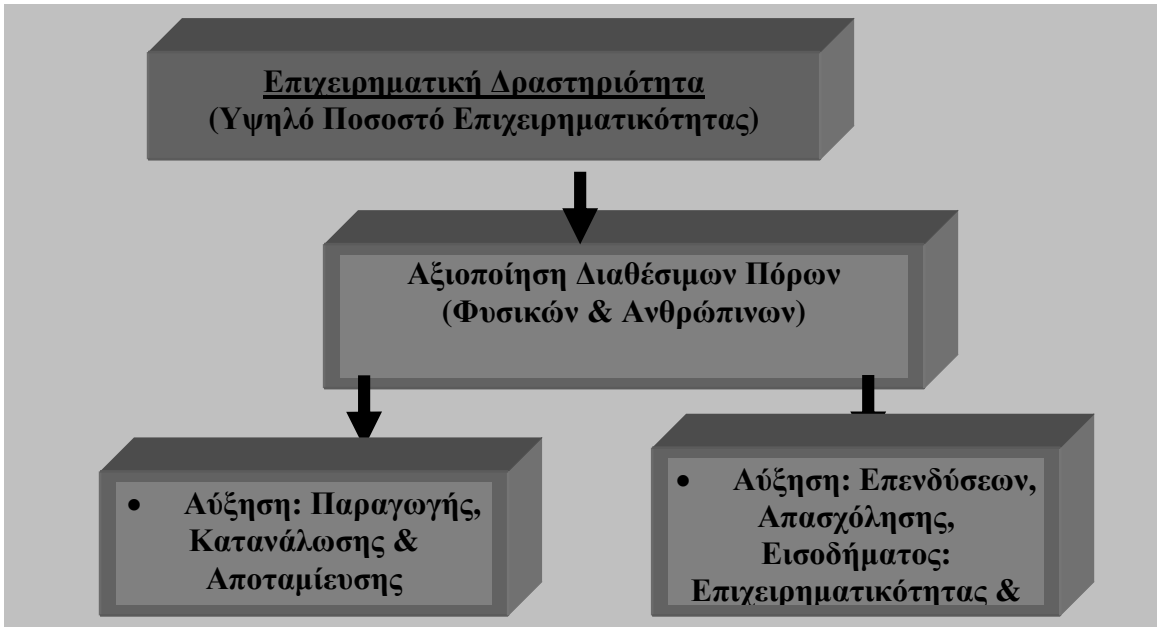

►►Μελέτη περίπτωσης

Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας έχει ως συνέπεια όχι μόνο την επίτευξη επιχειρηματικού κέρδους με την ανάπτυξη και την εξέλιξη της επιχείρησης, αλλά ταυτόχρονα, την ανάπτυξη της απασχόλησης, των εισοδημάτων, των διακλαδικών ροών, της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης μιας οικονομίας.

- Ένα κλασσικό παράδειγμα των αποτελεσμάτων της επιχειρηματικής δραστηριότητας και των καινοτόμων δραστηριοτήτων αποτελεί η επαρχία της Modena. Η βιομηχανική παραγωγή της επαρχίας Modena (που βρίσκεται στην βόρεια Ιταλία), αρχικά βασιζόταν στην μικρό-μεσαίες επιχειρήσεις που τις περισσότερες φορές είχαν οικογενειακό σχήμα. Στη συνέχεια, κατάφεραν, μέσα από την ευελιξία και την καινοτομική επιχειρηματική δραστηριότητα και την σωστή καλή διαχείριση των managers και των επιχειρηματικών ηγετών, να αναπτύξουν εναλλακτικές παραγωγικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες και να συμβάλουν σημαντικά στον εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση της οικονομίας δημιουργώντας την επονομαζόμενη περιοχή «Τρίτη Ιταλία».
- Μία άλλη κλασική επιχειρηματική μελέτη περίπτωσης αποτελεί η εφαρμογή νέων καινοτόμων δραστηριοτήτων στις εκδόσεις. Στα μέσα της δεκαετίας του 1980, η παραδοσιακή μέθοδος εκτύπωσης των εντύπων, όπως για παράδειγμα των βιβλίων, περιοδικών και εφημερίδων, μέσα από την μονοτυπία και την λινοτυπία, άλλαξε ριζικά. Η εφαρμογή της ηλεκτρονικής τυπογραφίας ξεκίνησε από την κάλυψη αναγκών γραφείου και γραμματειακής υποστήριξης με την αντικατάσταση των παραδοσιακών γραφομηχανών και την νέα διαδικασία ηλεκτρονικής παραγωγής εντύπων (την διαδικασία camera copy). Η μεταβολή στον τόπο παραγωγής των εντύπων που οφείλεται στην επιχειρηματικότητα και πιο συγκεκριμένα στην ύπαρξη καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας, σήμανε την αλλαγή στην βασική συνάρτηση παραγωγής με την εισαγωγή και διαχείριση της ηλεκτρονικής τεχνολογίας στη μαζική παραγωγή των εντύπων με άμεσες συνέπειες τόσο στην τιμή όσο και στην αισθητική των εντύπων. Τα ηλεκτρονικά μέσα αντικατέστησαν τη παραδοσιακή τυπογραφία και τα έντυπα με τα έγχρωμα πολυσέλιδα έγιναν πιο ελκυστικά και με χαμηλότερο κόστος. Τα νέα έντυπα που προήλθαν από την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών χρειάσθηκαν νέα επενδυτικά κεφάλαια για την εισαγωγή των νέων ηλεκτρονικών ειδών καθώς επίσης και νέο εξειδικευμένο προσωπικό, όπως για παράδειγμα εξειδικευμένους σχεδιαστές, ειδικευμένους στις γραφικές τέχνες που εν’

συνεχεία δημιούργησαν μια σειρά από «αλυσιδωτές» μεταβολές στην παραγωγή των εντύπων με άμεσες επιπτώσεις στην κυκλοφορία των εντύπων, την απασχόληση, το τζίρο (στα έσοδα από τις πωλήσεις), στα εισοδήματα και την οικονομικό-κοινωνική ανάπτυξη.

- Άλλη κλασική μελέτη περίπτωσης αποτελεί ο Χένρυ Φόρντ (Henry Ford) που διέγνωσε τις δυνατότητες της μαζικής παραγωγής ενός «νέου τύπου» αυτοκινήτου και κατά την χρονική περίοδο 1908-1913 σχεδίασε και εισήγαγε ένα νέο τρόπο οργάνωσης της παραγωγής που βασιζόταν σε μια νέα «κινούμενη γραμμή συναρμολόγησης» σύμφωνα με την οποία μειώθηκε κατά πολύ το κόστος παραγωγής και φυσικά η τιμή πώλησης των αυτοκινήτων.
- Αντίστοιχα, ο Αμερικάνος Τσάρλς Χώλ (Charles Hall) που το 1886 ανακάλυψε και πέτυχε την κατασκευή ενός νέου προϊόντος, του αλουμινίου. Ο Τσάρλς Χώλ (Charles Hall) δημιούργησε το 1886 μια πολύ επιτυχημένη επιχείρηση αντιλαμβανόμενος τις μεγάλες εμπορικές εφαρμογές και την επερχόμενη αύξηση της ζήτησης του αλουμινίου.
- Ο Γερμανός Κάρλ Μπός (Carl Bosch) χημικός και βιομήχανος το 1886 τελειοποίησε την σύνθεση της αμμωνίας και πέτυχε το 1913 την ευρύτατη βιομηχανική εφαρμογή της με την δημιουργία και ανάπτυξη της σχετικής επιχείρησης.
- Ο Βέλγος χημικός Έρνεστ Σολβαί (Ernest Solvay) που το 1863 κατάφερε και ανέπτυξε μια νέα καινοτόμο επιχείρηση, όπου πέτυχε την παραγωγή σόδας με μια νέα μέθοδο μικρότερου κόστους. Ο Έρνεστ Σολβαί (Ernest Solvay) πέτυχε τη μαζική βιομηχανική παραγωγή και την διάθεση της με κερδοφόρα αποτελέσματα.
- Ο Ιάπωνας επιχειρηματίας Ιμπούκα Μασάρου (Ibuka Masaru), στην δεκαετία του 1950, δημιουργώντας την εταιρία Sony με βασικές επιχειρηματικές ιδέες την μείωση του όγκου για τα μαγνητόφωνα και ραδιόφωνα πέτυχε την ευρύτατη βιομηχανική εφαρμογή της με την δημιουργία και ανάπτυξη της σχετικής επιχείρησης με επιτυχία.
- Ο χημικός Κάραδερς (Carothers) το 1938, για λογαριασμό της εταιρίας Du Pont de Nemours, ανέπτυξε το νάιλον που χρησιμοποιήθηκε σε πλήθος νέων χρήσεων από την επιχείρηση για την παραγωγή νέων, καλύτερων και φθηνότερων προϊόντων.
- Ο ερευνητής και βιομήχανος Πήτερ Κούπερ (Peter Cooper), την χρονική περίοδο 1820-1850, αξιοποίησε διάφορες ευκαιρίες κέρδους, όπως για παράδειγμα, κατασκεύασε και πώλησε μηχανές κατεργασίας μαλλιού. Ο Πήτερ Κούπερ (Peter Cooper) επίσης διέγνωσε την αυξανόμενη ζήτησης κόλλας και δημιούργησε μια εμπορική επιχείρηση, ενώ αργότερα για να μπορέσει την επιχειρηματική του αυτή ιδέα να την ικανοποιήσει δημιούργησε μια επιχείρηση εμπορίας σιδηρικών για την επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου.

► *Σύνοψη*

Η επιχειρηματικότητα είναι μια δραστηριότητα που αναγνωρίσθηκε, επισημάνθηκε και αναλύθηκε από την εποχή των αρχαίων Ελλήνων μέχρι σήμερα. Κατά την πορεία της οικονομικής ανάπτυξης (ειδικότερα της σύγχρονης Δύσης) εμφανίσθηκαν διάφορες θεωρίες που ερμήνευαν την οικονομική συμβολή από τις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Η επιχειρηματικότητα συνδέεται άμεσα με το κέρδος, την αβεβαιότητα, τον κίνδυνο και φυσικά την δημιουργικότητα και την καινοτομία. Πέρα από τον ίδιο τον ανθρώπινο παράγοντα (ταλέντο, μάθηση) που καθορίζει την καινοτόμο δράση, αυτή αποτελεί προϊόν της διάδρασης ενδο-επιχειρησιακών παραγόντων, της αγοράς και της τεχνολογικής και επιστημονικής κοινότητας.

Η επιχειρηματικότητα μπορεί θεωρητικά, ή ακόμη και σε ορισμένες περιπτώσεις εμπειρικά, να εμφανίζεται με διάφορους τρόπους και να λαμβάνει διάφορες «εναλλακτικές» μορφές. Μολονότι η πλέον αποδοτική μορφή επιχειρηματικότητας είναι αυτή πού αναπτύσσεται στις ιδιωτικές επιχειρήσεις, η δραστηριότητα αυτή μπορεί να λάβει χώρα περαιτέρω σε δημόσιες επιχειρήσεις, σε συνεργασίες επιχειρήσεων αλλά και σε συνεταιριστικές ενώσεις, σε μη-κερδοσκοπικούς οργανισμούς, κ.λπ. Η σημασία της επιχειρηματικότητας έγκειται στη συμβολή της στην οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας μέσω της δημιουργίας θέσεων εργασίας, της βελτίωσης των παραγωγικών δυνατοτήτων και της ανταγωνιστικότητας, της ικανοποίησης ανθρώπινων αναγκών αλλά και κοινωνικών επιταγών. Οι επιχειρήσεις διακρίνονται με διάφορα κριτήρια, όπως για παράδειγμα ο σκοπός, φορέας, νομική μορφή, μέγεθος, παραγωγική δραστηριότητα και αντικείμενο, γεωγραφική διάρθρωση, περιουσιακή διάρθρωση, σύνθεση κόστους και σύνθεση εσόδων και κερδών.

► *Βιβλιογραφία*

► Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

- Αγγελόπουλος, Α. (1989) «Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρία και Πολιτική», εκδόσεις Πιτσιλός.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011*).* «Ορίζων 2020» - Πρόγραμμα-πλαίσιο έρευνας και καινοτομίας. COM(2011) 808 τελικό, Βρυξέλλες.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2003). «Πράσινη Βίβλος για την επιχειρηματικότητα στην Ευρώπη». COM(2003) 27 τελικό, Βρυξέλλες.
- Καλδής, Β. (2001) «Επιχειρήσεις και Ηθική», Εκδόσεις Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.
- Κανελλόπουλος, Α. (1977) «Οικονομική της Αναπτύξεως: Ανάλυση και Πολιτική», εκδόσεις Καραμπερόπουλος.
- Κανελλόπουλος, Χ. (1994) «Διοίκηση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων και Επιχειρηματικότητα», εκδόσεις Αθήνα.
- Καραγιάννης, Α. Δ (1999) «Επιχειρηματικότητα και Οικονομία: Μελέτες», εκδόσεις Interbooks, Αθήνα.
- Καραγιάννης, Α. Δ. (1994) «Οι Βάσεις της Επιχειρηματικής Επιτυχίας», εκδόσεις Interbooks, Αθήνα.
- Καραγιάννης, Α. Δ., Κορρές Γ. και Ζαρίφης Α. (2001) «Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη», Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα.

- Κολλίντζας, Τ. (2000) «Θεωρία Οικονομικής Ανάπτυξης», εκδόσεις Το Οικονομικό.
- Πετράκης, Π. (1996) «Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη», εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα.
- Σκούντζος, Θ. (1990) «Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρία και Πρακτική», εκδόσεις Σταμούλης.
- Τσακλάγκανος, Α. (1999) «Θέματα Οικονομικής Επιχειρήσεων», Τόμοι ΙΙ, εκδόσεις Αδελφών Κυριακίδη.
- Χασσίδ, Ι. και Καραγιάννης, Α. Δ. (1999) «Η Επιχειρηματικότητα στην Ελληνική Οικονομία: Οικονομική και Κοινωνική Προσέγγιση», εκδ. Interbooks, Αθήνα.
- Deakins, D. και M. Freel (2007) «Επιχειρηματικότητα», Κριτική, Αθήνα.
- Storey, D. J. και F. J. Greene, Ι. Χασσίδ, Ειρ. Φαφαλιού (2011). *Επιχειρηματικότητα για Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις*, Κριτική, Αθήνα.

► Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Barreto, H. (1989) The Entrepreneur in Microeconomic Theory-Disappearance and Explanation, εκδόσεις Routledge.
- Baumback, C. and Mancuso, J. (1987) Entrepreneurship and Venture Management, δεύτερη έκδοση. Prentice-Hall.
- Binks, M. and Vale, P. (1990) Entrepreneurship and Economic Change, έκδοση McGraw-Hill.
- Casson, M. (1982) The Entrepreneur: An Economic Theory, έκδοση Martin Robertson.
- Casson, M. (1990) Entrepreneurship, έκδοση. Edward Elgar Publishing Ltd.
- Chell, E., Haworth, J. and Brearley, S. (1991) The Entrepreneurial Personality: Concepts, Cases and Categories, έκδοση Routledge.
- Drucker, P. (1974) Management: Tasks, Responsibilities, Practices, έκδοση. Harper & Row, N.Y.
- Drucker, P. (1985) Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles, έκδοση Harper and Row, New York.
- Finley, L. (1990) Entrepreneurial Strategies: Texts and Cases, έκδοση PWS-Kent Publishing Company.
- Glancey, K. and McQuaid, R. (2000) Entrepreneurial Economics, έκδοση Macmillan Press.
- Hebert, R. and Link, A. (1982) The Entrepreneur: Mainstream Views and Radical Critiques, έκδοση Praeger.
- Hisrich, R. D. and Peters, M. (1992) Entrepreneurship: Starting, Developing, and Managing a New Enterprise, δεύτερη έκδοση. Irwin.
- Katz, J., Gartner, W.B. (1988). Properties of emerging organizations. *Academy of Management Review* 13(3), 429–441.
- Kent, C. (1984) The Environment for Entrepreneurship, Lexington Books.
- Kent, C., Sexton, D. and Vesper, K. (1982) Encyclopedia of Entrepreneurship, έκδοση. Prentice- Hall, Englewood Cliffs, New Jersey
- Kilby, P. (1971) Entrepreneurship and Economic Development, έκδοση. The Free Press.
- Kirzner, M. I. (1973) Competition and Entrepreneurship, έκδοση University of Chicago Press.
- Korres, G. (2010) Women Participation and Innovation activities: Knowledge Based Economy, Empowering Women Worldwide Series 5, Women's University, Mumbai, India.

- Korres, G. (1996) Technical change and Economic Growth: an empirical evidence from European countries, έκδοση. Avebury-Ashgate publishers, London.
- OECD (2008). *Measuring Entrepreneurship: A Digest of Indicators*. OECD, Paris.
- Ronen, J. (1983) Entrepreneurship, έκδοση Lexington Books.
- Silver, A. D. (1986) The Entrepreneurial Life, έκδοση John Wiley $ Sons,.
- Schumpeter, J. (2003) [1943].*Capitalism, Socialism and Democracy*, Routledge, Taylor & Francis, London.
- Schumpeter, J. A (1978) The Theory of Economic Development, 1η έκδοση 1911, 2η έκδοση. 1934, Oxford University Press.
- Storey, D. (1982) Entrepreneurship and the New Firm, έκδοση Routledge.
- Tether, B. S. (2002). 'Who co-operates for innovation, and why: An empirical analysis'. *Research Policy* 31(6), 947-967.
- Tropman, J. and Morningstar, G. (1989) Entrepreneurial Systems for the 1990s: Their Creation, Structure, and Management, έκδοση Quorum Books.

► *Παράρτημα*

► Απάντηση σε ασκήσεις αυτοαξιολόγησης

Άσκηση Αυτοαξιολόγησης 1.1
Η σωστή απάντηση είναι η (ζ).
Όλα τα ανωτέρω, δηλαδή, μεταξύ των βασικών στόχων της επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι η συνεχής λειτουργία της παραγωγικής δραστηριότητας, η εξόφληση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων της επιχείρησης, η μεγιστοποίηση των πωλήσεων και η ανάπτυξη νέων αγορών και η μεγιστοποίηση του μεριδίου αγοράς και των κερδών της επιχείρησης.

Άσκηση Αυτοαξιολόγησης 1.2
Η σωστή απάντηση είναι η (ζ).
Όλα τα ανωτέρω, δηλαδή, μεταξύ των βασικών κριτηρίων διαχωρισμού των επιχειρήσεων είναι η παραγωγική δραστηριότητα, το μέγεθος των επιχειρήσεων, η νομική μορφή και υπόσταση και η περιουσιακή διάρθρωση. η περιουσιακή διάρθρωση.

Άσκηση Αυτοαξιολόγησης 1.3
Η σωστή απάντηση είναι η (ζ).
Όλα τα ανωτέρω, δηλαδή, η αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας συμβάλει σημαντικά στην αύξηση της παραγωγής, απασχόλησης, κατανάλωσης, αποταμίευσης, επενδύσεων, εισοδήματος και επίσης συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική μεγέθυνση και στην κοινωνική ανάπτυξη.

► Απαντήσεις σε δραστηριότητες

Δραστηριότητα 1.1
Μη-κερδοσκοπικός οργανισμός είναι ο οργανισμός πού στοχεύει *όχι μονάχα* στην επίτευξη και την μεγιστοποίηση του κέρδους, αλλά και στην επίτευξη της κοινωνικής, οικονομικής περιφερειακής ανάπτυξης και της πολιτιστικής και θεσμικής αναβάθμισης. Επίσης, κερδοσκοπικός οργανισμός είναι ο οργανισμός πού στοχεύει κυρίως στην επίτευξη (βραχυχρόνια είτε μακροχρόνια) στην μεγιστοποίηση του κέρδους. Τα πιο συνηθισμένα κριτήρια πού χρησιμοποιούνται για τον διαχωρισμό και την κατάταξη των επιχειρήσεων σε διάφορες κατηγορίες είναι τα ακόλουθα:

(α) το μέγεθος των επιχειρήσεων
(β) η παραγωγική δραστηριότητα
(γ) η συμμετοχή και προέλευση του φορέα πού αναλαμβάνει την επένδυση και κατέχει την επιχείρηση
(δ) η γεωγραφική διάσταση και προέλευση του φορέα πού αναλαμβάνει την επένδυση και κατέχει την επιχείρηση
(ε) η νομική μορφή και υπόσταση των επιχειρήσεων
(στ) η περιουσιακή διάρθρωση, η σύνθεση του μετοχικού κεφαλαίου και οι υποχρεώσεις της επιχείρησης
(ζ) οι στόχοι και οι σκοποί της επιχείρησης
(η) η σύνθεση κόστους της επιχείρησης
(θ) η σύνθεση εσόδων και κερδών της επιχείρησης

Δραστηριότητα 1.2

Τα βασικά πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των μικρών επιχειρήσεων ως προς την καινοτομία είναι:

Μικρές Επιχειρήσεις και Καινοτομία

Εσωτερική Δομή και Διοίκηση	
Πλεονεκτήματα Περιορισμένη γραφειοκρατία Ευέλικτη δομή Άμεση διοίκηση	*Μειονεκτήματα* Διοικητική ανεπάρκεια για πολύπλοκες και τυπικές διαδικασίες Δυσκολία επιμερισμού κινδύνου
Τρόπος λήψης αποφάσεων	
Πλεονεκτήματα Ταχεία λήψη αποφάσεων	*Μειονεκτήματα* Περιορισμένη πληροφόρηση για την αγορά
Επικοινωνία	
Πλεονεκτήματα Άμεση, άτυπη και ευέλικτη εσωτερική επικοινωνία	*Μειονεκτήματα* Περιορισμένες εξωτερικές συνδέσεις
Χρηματοδότηση	
Πλεονεκτήματα Μεγαλύτερη αποδοτικότητα σε σχέση με τη δαπάνη για Ε&Α Ύπαρξη κρατικών σχεδίων υποστήριξης καινοτομίας στις ΜΜΕ	*Μειονεκτήματα* Περιορισμένη εξωτερική χρηματοδότηση (υψηλό κόστος δανεισμού) Δυσκολίες πρόσβασης σε αναπτυξιακή χρηματοδότηση
Ανθρώπινοι πόροι	
Πλεονεκτήματα Ευελιξία (π.χ. τεχνικής υποστήριξης) Άμεση δια-λειτουργικότητα (μεταξύ τμημάτων)	*Μειονεκτήματα* Περιορισμένη ειδίκευση
Πρόσβαση στην αγορά	
Πλεονεκτήματα Εγγύτητα στην αγορά	*Μειονεκτήματα* Δυσκολίες οικονομιών μεγέθους

► *Γλωσσάρι*

Ανάπτυξη η συνεχής αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας της οικονομίας

Ανταγωνιστική οικονομία μια οικονομία με αυξημένη ανάπτυξη που στηρίζεται στην παραγωγικότητα

Απόδοση: (return) τα κέρδη είτε οι ζημίες πού έχει ο ιδιοκτήτης ενός τίτλου στη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου. Συνήθως, υπολογίζεται ως το άθροισμα των περιοδικών πληρωμών (μερίσματα είτε τόκοι) και της υπεραξίας του κεφαλαίου του τίτλου (συνολική απόδοση).

Επένδυση: (investment) η διάθεση χρηματικών πόρων και κεφαλαίων σε παραγωγικούς σκοπούς και διαδικασίας. Δηλαδή, η επένδυση συνεπάγεται μεταφορά διαθέσιμων πόρων από το παρόν στο μέλλον.

Επιχειρηματίας: (entrepreneur) Ο επιχειρηματίας (entrepreneur) είναι εκείνος που δημιουργεί, καινοτομεί, γνωρίζει και μπορεί να υλοποιεί μια συγκεκριμένη ιδέα. Ο επιχειρηματίας, έχει την ιδιαίτερη ικανότητα (όραμα, στόχο και ικανότητα) να χρησιμοποιήσει την ιδέα κατά τρόπο που να αποφέρει σημαντικό οικονομικό όφελος σε συνθήκες κινδύνου και αβεβαιότητας.

Επιχείρηση: (firm) ο ανεξάρτητος οικονομικός οργανισμός πού έχει την ιδική του περιουσία και νομική υπόσταση και μεταξύ των άλλων αποσκοπεί στην επίτευξη και μεγιστοποίηση του κέρδους.

Καινοτομία εισαγωγή κάτι καινούργιου στον υπαρκτό κόσμο και στη σειρά των πραγμάτων ή τη βελτίωση της παραγωγικότητας των πόρων

Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί: (profitable organizations) ο αυτοτελής οργανισμός πού στοχεύει στην επίτευξη και μεγιστοποίηση του κέρδους.

Μη-Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί: (non-profitable organizations) ο αυτοτελής οργανισμός πού δεν στοχεύει μονάχα στην επίτευξη και μεγιστοποίηση του κέρδους, αλλά και στην κοινωνική, περιφερειακή, πολιτιστική και θεσμική αναβάθμιση και ανάπτυξη.